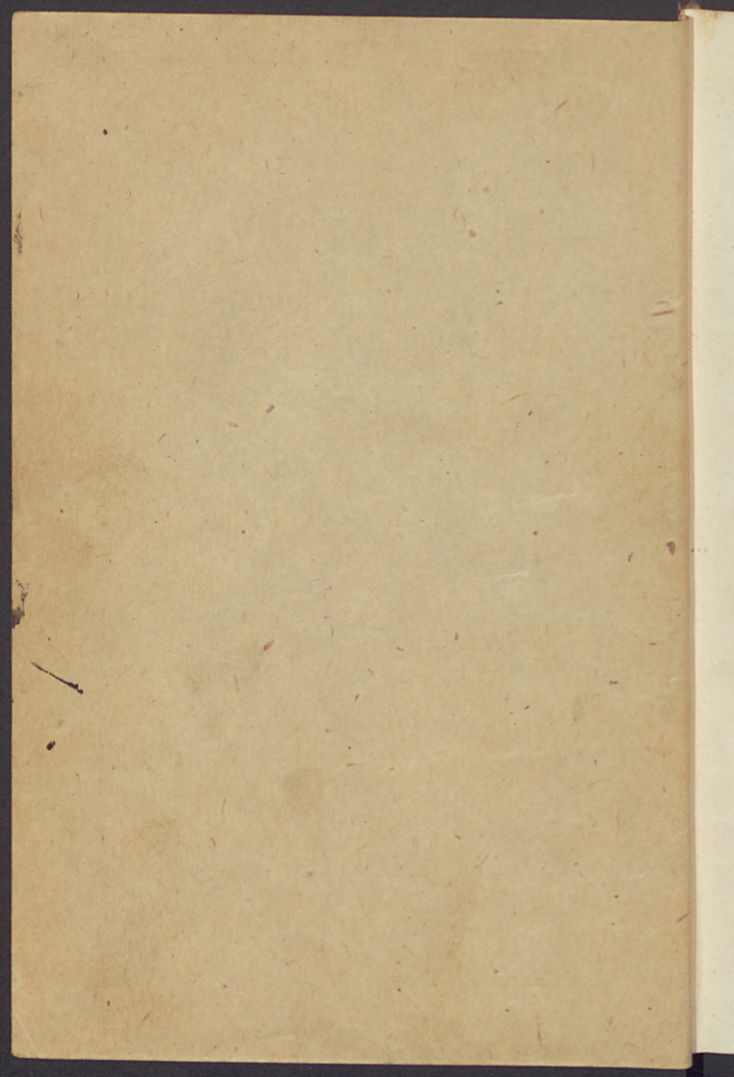

77. **Nansen Fr.** Ejen és jégen
át. I. Rövidítve fordította *dr.*
Brózik K.
78. **Nansen Fr.** Ejen és jégen
át. II. Rövidítve fordította *dr.*
Brózik K.
79. **A peleskei nótárius.** Irta
gróf Gvadányi József. Sajtó
alá rendezte *Kardos Albert.*
80. **Don Pietro Caruso.** Szin-
mű egy felv. Irta *Roberto*
Bracco. **Parasztbecsület.**
Népszínmű egy felv. Irta *G.*
Verga. Mindkettőt fordította
Radó Antal.
81. **Mikszáth Kálmán.** Két
elbeszélés. Homályos ügy. A
táborszernagy halála.
82. **Coppée F.** Henriette. El-
beszélés. Fordította *Bollikné*
Tölgyessy Margit.
83. **Matilde Serao.** Leányok.
Elbeszélés. Olaszból fordította
Tóth Béla.

163.

2067

2064

77-83

NANSEN FRIDTJOF

163.

ÉJEN ÉS JÉGEN ÁT.

IRTA

NANSEN FRIDTJOF.

~~2064~~
B/707
nov. 2091

RÖVIDÍTVE FORDITOTTA:

DR. BRÓZIK KÁROLY.

77

SZÁMOS KÉPPEL

A. i.

Első rész.

A DEBRECZENI
ÁLLAMI FŐREÁLISKOLA
KÖNYVTÁRA

BUDAPEST,

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA.

13637 / 77

Jogositott kiadás.

ELSŐ FEJEZET.

Élőkészületek és elindulás.

Sokszor és sokféleképen tettek az emberek kísérletet az éjszaka és jég hazájába eljutni. Eleinte csak vizen hajókkal, később szánokkal is, majd mind a három eszközzel egyszerre. Az út is, melyen céljuk elérésére törekedtek, különböző volt. Midőn ezen utakat tanulmányoztam, 1884. őszén véletlenül akadt kezembe a norvégiai Morgenbladet egy cikkelye, a melyben Mohn tanár arról értekezik, hogy Grönland délnyugati partján néhány olyan tárgyat találtak, amelyek csakis a sarkot kereső „Jeanette“ hajó embereitől származhattak. Mohn véleménye szerint a tárgyak csakis a Jeges tengeren át egy jégtáblán uszva juthattak el a főntebb említett helyre. Ha a jégtábla átjuthatott ez ismeretlen vidékeken, a tenger áramlatát a kutató ember is fölhasználhatja a maga szolgálataira — és tervem készen volt. Évek multak és én csak 1890. febr. havában, grönlandi utam végrehajtása után jutottam azon helyzetbe, hogy e tervemet — a tengeráramlat segítségével átjutni a Jeges-tenger ismeretlen részein és esetleg a sarkhoz eljutni — a nyilvánosság elé állíthassam. Tervem különböző fogadtatásban részesült. Tekintélyes emberek szólottak ellene; ezek voltak többségben. De lelkemben oly mélyen meg voltam

győződve, hogy kell egy áramlatnak lenni, amely az észak-ázsiai partokról a nyugati féltekére visz, hogy ennek daczára hozzáfogtam tervem végrehajtásához.

E terv, látszólagos vakmerősége daczára, a norvég kormánynál és királynál hatalmas támogatásra talált. Maga a storting 280.000 koronát szavazott meg a vállalat céljaira azon kivánság kifejezésével, hogy az norvég vállalat legyen; Oszkár király 20.000 koronát adott; a 444.339 korona költség többi részét, a mibe az egész vállalat került, gyűjtés útján szereztem be, a melyet Norvégiában néhány lelkes honfitársam vezetett. A külföldről legnagyobb támogatásban (300 font st.) a londoni földrajzi társaság részesített.

Az előkészületek közt legnagyobb gondot okozott a hajó építése. Mivel tervünk szerint a sarkvidéki tengeren az áramlat által akartuk magunkat vitetni, oly hajóra volt szükségünk, amely a jégbe befagyva, a jég nyomásának minél hatásosabban állhasson ellen. Azonkívül tehát, hogy a lehető legerősebbre építettük, falainak domborúaknak és olyanoknak kellett lenniök, amelyek a jég ölelésének semmi támaszpontot sem nyujtanak; ellenkezőleg megengedik, hogy ez a jég ölelése alól kisikolhasson és a helyett, hogy összezúzódjék, inkább fölemelkedjék. Colin Archer, hajónknak, a „Fram“-nak építője, miként az eredmény megmutatta, e feladatának teljesen megfelelt.

Hogy a hajóban a közös étkezőül és társalgóul szolgáló szalonunkat és alvó szobáinkat a hideg elől lehetőleg megvédjük, külső oldalfalaikat többféle rétegből készítettük; volt egy vastag kátrányozott nemezréteg, erre jött a parafadugóból és ezután a fából készített réteg, azt ujra egy nemez-, azután légmentes linoleum- és végre megint egy faréteg takarta. A hideg elleni védel-

mül szolgált az is, hogy a lakó- és alvó szobák-
ból és konyhából a hajó fedélzetére négy, nemez-
takaróval ellátott ajtón kellett keresztül menni.
Ezenkívül a „Fram“-ot elektrikus világításra is be-
rendeztük.

Kiváló gondot fordítottunk az ételmi sze-
rekre, amelyekből 5 évre valót vittünk magunk-
kal. Ezen gondoskodásnak volt köszönhető, hogy
kis társaságunkat a hosszú út alatt úgy a skorbut,
mint más, az ételmi szerek hiányos voltából eredő
baj megkímélte. A vezérlő gondolat az ételmi sze-
rek beszerzésénél az volt, hogy őket szárítás és
sterilizálás által a romlástól megóvjuk. Azonkívül
arra törekedtünk, hogy ne csak egészséges és
tápláló, de egyszersmind sokféle enni valónk le-
gyen. Minden ételmiszert, még a szárított főzélé-
keket és a kenyeret is légmentesen elzárt ón-
szelenczékbe tettük, hogy a nedvességtől megóvjuk.
Szeszes italok közül csak sört vitt magával
az expedíció, de mivel az mindjárt az első fél-
évben elfogyott, helyette citromlevet ittunk czu-
kossal vagy sziruppal keverve. Dohányunk volt
bőven. Nagy jelentősége volt útközben könyv-
tárunknak is, amelyet a kiadók és az expedíció
egyéb barátjai szivességének köszönhattunk. Tudo-
mányos megfigyelő és mérő eszközöket nagyob-
bára több példányban is vittünk magunkkal, hogy
ha valamelyiknek baja esnék, megfigyeléseinkben
fenn ne akadjunk. Szánhuzó kutyák végett Szt.-
Pétervárra Toll Ede báróhoz fordultunk, aki Tront-
heim Ivanovics tyumeni lakost bírta rá, hogy 30
osztály kutyát juttasson el Khabarovába a Jugor-
szoroshoz, ahol azután mi hajóinkra szállíthattuk.

Amint expedícióm terve ismeretessé lett, a
világ minden részéből: Európából, Amerikából,
sőt Ausztráliából is több száz kérvényt kaptam
csupa olyan személyektől, akik együtt akarták

velem a veszedelmes útat megtenni. A fölvételnél természetesen első sorban arra néztünk, hogy csakis ép és erős emberek lehessenek társaink. Nem is vettünk föl véglegesen senkit sem, mielőtt Heiberg Hjalmar kristianiai tanár meg nem vizsgálta.

Az expedíció tagjai voltak: *Sverdrup Otto Neumann*, a „Fram“ vezetője, a ki velem tette meg a grönlandi utat. Biztosabb kezekre hajónkat nem bízhattuk volna. *Scott-Hansen Sigurd*, norvég tengerésztiszt, aki a meteorologiai, csillagászati és magnetikai megfigyeléseket vezette. *Blessing Henrik Greve*, az expedíció orvosa és botanikusa. *Jacobsen Claudius Tódor*, a „Fram“ kormányosa. *Amundsen Antal*, hajónk első gépésze. *Juell Adolf*, élelmiszer-kezelő és szakács. *Pettersen Lars*, a második gépész. *Johansen Fredrik Hjalmar*, tartalékos tiszt, aki annyira lelkesült az expedícióért, hogy a fűtői állást fogadta el; egyébként meteorologiai asszisztens is volt. *Hendriksen Peder Leonard*, aki gyermekkorától járt a Jeges tengeren; ő volt az expedíció szigony-vezetője. *Nordahl Bernát*, a dinamó-gép felügyelője, azonkívül fűtő és meteorologiai asszisztens. *Mogstad Jvar Otto Irgens*, tanult erdész, felügyelő a gaustardi örültek házában. Hajónkon mindenfélére használtuk az óracsinálástól a kutyapeczérségig. *Bentsen Bernt*, akit csak Tromsöben fogadtunk föl; mint kormányos tett szolgálatokat.

MÁSODIK FEJEZET.

Búcsú Norvégiától.

1893 Sz.-János napja volt. Az égboltozatot szürke felhők takarták. Búcsút, visszavonhatatlanul búcsút kellett venni. Egyedül és magánosan

A norvég sark-expediczio tagjai.

mentem a házból a kerten keresztül a partra, ahol a „Fram“ motor-csolnakja kérlelhetetlenül várt. Amit az életben szerettem, elhagytam. Mi várt a jövőben rám? És mennyi év fog eltelni, míg mind-
ezt újra viszontláthatom? Mit nem adtam volna e pillanatban azért, hogy visszatérhessek! Fent az ablakban ült Liv, a kis lányom és tapsolt kis kezecskéivel. Boldog gyermek, te még nem sejtet, hogy milyen bonyolult és milyen eshetőségeknek van kitéve az élet!

Nyilsebességgel haladt át a kis csolnak a Lysaki-öblön át amaz útra, amelynél a betét az élet vagy ennél is több. Végre készen van minden. Megjött a pillanat, amelyre évekig tartó, szakadatlan munka irányozva volt. Megjött és vele azon érzés, hogy minden szükséges dolog megvan, hogy mindent bevégeztem és fáradt agyamnak szabad pihennie.

A „Fram“ fedélzete tele van emberekkel; most el kell onnan menniök. A hajó felvonja vas-macskáit és a partokon levő embertömeg búcsúzása közben lassan megindul. Még egy utolsó búcsúpillantás a házi tüzhely felé, amely ott áll egy földnyelven. Elől a csillogó fjord, köröskörül fenyőerdők, mögöttük mosolygó rétek és szelid lejtőjü hegycsúcsok. Messzelátómmal egy fehér alakot láttam, a fenyőfa alatt a padon. —

Egész útamban ez volt a legnehezebb pillanat.

Ki a fjordba. Az idő esőre fordult; egy ideig még szélcsendes maradt; de midőn Lindesnaest elhagytuk, a tenger haragossá vált; a hullámok veszélyeztetni kezdték mindazt, ami a hajó fedélzetén volt. Tengeri betegségtől gyötörve, megoszlott érzelmekkel állottam a kapitányi hidon, amennyiben majd a tengeri isteneknek áldoztam, majd a legnagyobb aggodalommal a legénységet néztem, amint a fedélzeten fáradozott és a fel-

felcsapó hullámoktól bőrig ázva igyekezett elrejtetni, ami elrejtethető volt.

Már a Lister-fjordba akartunk bevezetni, hogy a zivatar elől menedéket keressünk, midőn az idő jobbra fordult. Folytattuk tehát útunkat és június 30-án Bergenhez érkeztünk. Jul. 1-én este előadást kellett volna tartanom, de egy fél órával elkéstem. Épen midőn el akartam menni, egy csomó számla érkezett, amelyeket ki kellett hamar fizetnem.

Nagyobb baj volt az, hogy a szalon mindig tele volt az utazó kérdőjelekkel. Mielőtt öltözködtem, kabinom ajtaja előtt egy egész társaság angol várt; minden áron akartak „shake hands with the doctor.“ Egy angol nő, amint később titkárom mondta, aki az esetnek tanuja volt, még a szelelő lyukakon át is utánam nézett. Az ifjú szépség, gyönyörű kilátást élvezhetett! Mint mondják, orocskáját csakhamar visszakapta.

Az igaz, hogy mindenütt, hol partra szálltunk, oly helyzetben voltunk, mint a vad állatok valamely állatseregletben. Fesztelenül jártak körülöttünk az emberek és kabinjainkban úgy megbámultak, mint a ketreczbe zárt medvét vagy oroszlánt.

Midőn készen voltam, óvatosan fölnyitottam az ajtót és egy pár ugrással fönt voltam a fedélzeten. A bámuló közönség „There he is, there he is!“ kiáltásokkal sietett utánam. De mielőtt elértek volna, már kocsimban ültem és elhajtattam.

Esti 8 órakor nagy ünnepség; sok szép beszéd, jó ételek és italok, gyönyörű asszonyok, zene és táncz kivilágos kivirradtig.

Másnap, jul. 2-án szép napos időben megindultunk észak felé. A partokon, akár falvak, akár tanyák vagy városok előtt vezetett el az útunk, mindenütt nagy kíváncsisággal kísérték hajónkat.

Esténként kint ültem a fedélzeten és néztem a vidéket. A földnyelveken és szigeteken itt-ott elszórtan állottak a magános kunyhók. Ott, a sziklás talajjal, a tengerrel küzdve tölti életét nehéz munkában a norvég nép. E nép küld ki bennünket az ismeretlen vidékekhez vezető, vakmerő vállalatra — ez a nép, amely ott a halászbárkáiban áll és csodálkozva nézi a „Fram“-ot, amint lassan észak felé evez.

Igen, ezek küldenek ki bennünket. Pedig egyikök sem tudja, hogy mire adja pénzét. Talán hallottak róla, hogy becsületes és merész vállalatról van szó, de mi a célja, mi a haszna? Nem család-e az ilyen dolog? Ennek daczára szemük a hajón csüng és lelki szemeik előtt talán egy percig új, megfoghatatlan világ tűnik föl; vágy-támad valami után, ami idegen.

És itt a hajón férfiak, kik családokat hagynak hátra. Mily fájdalokat okoz a válás, minő forró vágyakat és nélkülözéseket rejt magában a jövő! És ez nem pénzszerzés céljából történik. Hoz-e dicsőséget? Ebből is csak kevés fog jutni. Ugyanaz a vágy tettekre, ugyanaz a törekvés, kijutni messze, ismeretlen világokba, amely e népben már a mondák korában is élt, még ma is új hajtásokat látszik teremni. Daczára anyagi gondjainknak, daczára parasztpolitikánknak a nyereszedés utáni vágy mégsem oly általános.

Jul. 12-én Tromsöbe érkeztünk, ahol többféle felszerelési tárgyat: lapp bundákat, rénszarvas bőrcsizmákat, szárított rénszarvashust stb. vettünk fel hajónkra és a hol Bentsen Berut hozzánk csatlakozott. Vardöben nagyszerű fogadtatás várt ránk. Mielőtt Norvégiától búcsút vettünk volna, tiszteletünkre pompás ünnepet rendeztek, amelyen a beszédekben és a champagneiban csaknem úsztunk.

Ámde mielőtt a „vadak“-hoz illő életmódot

megkezdettük, saját testünknek is egy utolsó civilizált tisztító ünnepre volt szüksége. A városi fürdőház alacsony; belsejében padokkal van el látva. Mialatt az ember ezek egyikén fekszik, forró gőzökben fő, amit folytonosan megújítanak, amennyiben egy pokoli módra megtüzesített kályhat minduntalan leöntenek vízzel. E közben a fürdővendéget fiatal lányok eleinte hajlékony vesszők-

Az első jég.

kel ütögetik, azután pedig szeliden meggyűrik, megmossák és letörlik. Az egész eljárás igen kellemes. Vajjon Mohammed nem a honosított meg az ő paradicsomában is hasonló intézményt?

Jul. 21-én a kora hajnali órákban hagytuk el Vardő kikötőjét. Csakhamar belejutottunk a sarkvidéki ködbe. Ha ez rád nehezedik és elzárja előled, fölötted és körülötted a kilátást, ha nap

nap után szürke és nedves minden, a^rmit láthatsz :
lelkednek teljes erejére van szükséged, hogy a
nedves ölelés meg ne fojtson.

Trontheim Ivánovics Sándor.

Jul. 27-én talákoztunk először a sarkvidéki
jéggel; ámbar egy ideig az eltérítés veszélyével fe-
nyegetett, mégis könnyen kijutottunk belőle és
29-én a Jugor-szoroshoz értünk, ahol a szánhúzó

kutyákat kellett volna hajónkra fölvenni. Kerestük tehát Khabarova helységet. Meg is pillantottunk egy zászlórudat és rajta egy vörös zászlót, azután egy pár épületet és végre az egész helységet, amely leginkább sátrakból áll.

Közeledvén a helységhez, egy csolnakot vetünk észre, amely felénk evezett. Belőle egy közép-termetű, barátságos arcú és hirtelenszőke szakállú ember szállott ki. Németül szólítottam meg, kérdezvén tőle, hogy nem Trontheim-e. Ő volt. Mögötte néhány magas, hatalmas alak jelent meg, akik a régi Wikingekre emlékeztettek. Ezek orosz kereskedők, akik a benszülötteknél pálinkáért becsereálnék medve-, fókabőröket és egyéb drágaságokat. Ezek, a kit egyszer körmük közé kerítették, oly erősen fogják, hogy egyebet alig tehet, mint a mit a kereskedő akar. „Régi dolog, bár mindig uj marad.“

Khabarovában kiszállván, leginkább feltűnt a két templom; az egyik a régi, a másik az uj vallás hiveinek temploma. Azután megnéztük a kutyákat, szám szerint 34-et, a melyek a helységen kívül czölöpökhöz voltak kötve. Jelenlétüket iszonyú orditozással és ugatással adták tudunkra.

E rövid szemle után, első dolgom volt tájékozódni, hogy miként áll a szorosban a jég. E célból motor-csolnakunkat fölszereltem és mindjárt másnap hárman útnak indultunk. Eleinte a szerencse kedvezett és a szoros keleti végéig könnyen eljutottunk; azonban visszajövet a csolnak gépe egészen megromlott és mi csak evezve juthattunk el a „Fram“-hoz. Itt a gépet Amendsen-nel együtt csakhamar újra rendbe hoztuk. Ez alkalommal azonban, sajnos, tekintélyemet e vidék oroszai és szamojédjei előtt teljesen tönkre tettem. Nehányan eljöttek a fedélzetre és megláttak, amint kiizzadva, olajtól és egyéb piszoktól ellepve, a gép

kijavításán dolgoztam. Később elmentek Trontheimhoz és megmondták neki, hogy én semmi esetre sem lehetek nagy úr, mert olyan állapotban, mint valami koldust, közönséges munkásként látták dolgozni. Trontheim ez ellen, szerencsétlenségére, semmit sem tudott mentségemre szólani. Tények ellen nem lehet küzdeni.

Mivel hajónkon az üst kijavítása még mindig nem volt készen, még egyszer kimentünk a szárazra, hogy a kutyák szánhúzó képességét kipróbáljuk. Trontheim tizet kiválasztott és egy sza-

Az első kísérlet a kutyaszánnal.

mojéd-szánkóba befogott. De alig hogy ezzel készen voltunk és én a szánkón helyet foglaltam, a fogat egy idegen kutyát pillantott meg; és uczczu neki! az egész csapat, a szánkával és drága személyemmel együtt rohant a jövevényre. Pokoli jelenet következett. Mint vad farkasok, úgy esett neki a tíz kutya az egynek, harapta és vonszolta a hol találta; a vér csak úgy patakzott és a szegény bűnös kegyetlenül jajgatott, a mi alatt Trontheim, mint egy örült száguldott ide s tova és hosszú botjával csapkodott hol jobbra, hol balra. Oroszok és szamojédek minden oldalról kiabálva futottak felénk. Magam e zürzavarban a szánkóban mint

nyugodt néző ültem és jó idő telt el, míg tisztába jöttem azzal, hogy tulajdonképen nekem is lehetne itt valami dolgom. Rettentő kiabálással rohantam a legkonokabb verekedők nehányára, nyakon csiptem őket és így módot adtam a szegény idegennek a menekülésre.

Fogatunk ezen csetepaté közben meglehetősen összebonyolódott és jó időbe került, míg megint rendbe hoztuk. Ekkor azután Trontheim az ostorral közibük vágott és a kutyák vad futásban rohantak árkon-bokron keresztül, míg egy laguna közelébe nem értünk. Én a földre feszítettem lábaimat, és tölem telhető erőmmel húztam vissza a dögöket; Trontheim is segített; a „szásszasszt“ úgy kiáltottuk, hogy egész Khabarova visszhangzott, míg végre megállásra birtuk fogatunkat.

Visszatérvén Khabarovába, azon meggyőződéssel hagytuk el szánkónkat, hogy a kutyáknak nem megvetendő az erejük és hogy a velök való szánkázás, legalább eleinte sok türelmet is kíván.

Augusztus 3-án a Framon végre rendben volt minden; ugyanaz nap délután nagy lármával mind a 34 kutyát a fedélzetre hurczoltuk és ott megkötöztük. Másnap még átadtuk leveleinket Trontheimnak és az aug. 4. és 5-ke közti éjjelen tovább indultunk.

HARMADIK FEJEZET.

Útunk a Kari-tengeren keresztül.

A Jugor-szorosban a víz sekély voltán, a jég, de különösen a sűrű köd miatt csak nehezen haladtunk előre, sőt egy pár napig vesztegelnünk is kellett benne. Aug. 13-án értünk a nyílt Kari-tengerbe.

A jégzajlás és a szembe jövő, majdnem állandó szél miatt itt is csak lassan haladhattunk előre. Aug. 19-én a Kamennig- (Sziklás) szigeteket pillantottuk meg. Aug. 20-án pedig a Kjelmann-szigetek legnagyobbikához értünk, amelyet később a rén-szarvasokról kereszteltünk el.

Mivel az üstbe vizet kellett merítenünk, a sziget mellett leeresztettük a vasmacskákat; nehá-

A „Fram“ a Kari-tengerben.

nyan pedig vadászni akartunk menni. Még el sem hagytuk a fedélzetet, midőn a kormányos elkiáltja magát, hogy rénszarvasokat lát. Ez lelket öntött a társaságba. Mindenki partra akart szállani. A kormányos maga a vadász-kedvtől annyira el volt kaptva, hogy szemei kimeredtek, mintha részeg lenne.

Csak mikor a csolnakban voltunk, értünk rá kormányosunk rénszarvasait keresni. Azonban

hiába, élő lénynek sehol nyoma sem látszott! De mégis — midőn már közel voltunk a szárazhoz, végre egy egész csoport vad libát pillantottunk meg, amint a parton tipegett felénk. Szégyenünkre legyen mondva, eleinte azon hiedelemnek adtunk kifejezést, hogy kormányosunk a libákat nézte réneknek, amit ő persze megvetéssel utasított vissza. De lassan-lassan önbizalma gyengült. Az első, amit partra szállásunk alkalmával láttam, rénszarvasnyomok voltak. Kormányosunk bizalma azonnal újra helyreállt. Nyomról-nyomra szaladt és esküdözött, hogy ő igenis rénszarvasokat látott. Az első dombra érkezve, a tőlünk délre eső síkságon csakugyan több állatot pillantottunk meg; de mivel a szél északról fújt, oldalt kellett kerülnünk, nehogy megszimatoljanak. Midőn már elég messze jutottunk el dél felé, vettem észre, hogy egy csekély mélyedés húzódik el a partról a szárazföld belseje felé. Ez, azt hittem, elég fedezetet nyújt arra, hogy a rénszarvasokat megközelítsem.

Sajnos azonban, a mélyedés csak akkor tartott el, ha négykézláb mentem előre. Közepén pedig nagy kövek és agyag volt, amelyet egy kis patak egészen föláztatott. A rénszarvasok békésen legeltek és csak néha-néha emelték fel fejüket, hogy körülnézzenek. A mint előbbre jutottam, vettem észre, hogy a mélyedésben akkor sem vagyok fedve, ha négykézláb megyek előre. Nem maradt más hátra, mint hernyó módjára hason csúszni. De — ebben a vizes agyagban, keresztül a patak vizén? Mindegy! a húseledel a hajón nagyon is értékes és a vadállat az emberben nagyon is erős. Ám szakadjon a ruha, én másztam előre, úgy hogy az iszap föl-fölfreccsent. Ennek daczára a fedezet fölmondta a szolgálatot. Meglapultam hát a kövek közt és úgy csúsztam előre, ha nem is valami nagyon gyorsan és kellemesen, de biztosan.

Eközben azonban az égboltozat mindig sötétebb vörös és a czélozás mindig nehezebb lett, nem is szólva az agyagról, amelyet csak nehezen tudtam a puskacsó nyílásából kiszedni. A rénszarvasok tovább is nyugodtan lefelgeltek, ha pedig fejüket fölemelték, nem volt szabad megmozdulnom, ámbár éreztem, mint csörgedezik a víz a testem alatt. A talaj egy kis hajlása végre lehetővé tette, hogy a legközelebbi kis dombhoz jussak. Itt voltak tehát előttem az állatok olyan távolságban puskámnak, hogy nappali világosságban rájuk czélozhattam volna. Meg is próbáltam a czélozást, de puskámon a legyet csak nehezen tudtam megtalálni. Oh emberi sors, mily nehezen vagy néha elviselhető! Oly ruhákkal, amelyek az átázott agyagtól megkeményedtek, hitem szerint csodálatos erőfeszítések után végre célomnál lettem volna — és most nem vehettem puskámnak hasznát.

Ekkor azonban az állatok egy kis mélyedésbe mentek le. A mily gyorsan csak birtam, mentem utánuk egy darabkát. A mennyiben a sötétben megítélni lehetett, a lövésre a távolság igen alkalmas volt. De a puskacsövön a légy most ép oly kevésbé volt látható, mint azelőtt. Közelebb nem juthattam; itt fekve maradni és várni, míg hajnalodik, czéltalan lett volna; fogtam tehát a puskát és lőttem: egyszer, kétszer, háromszor. Nagyon jó a lövés nem volt; mégis hittem, hogy kell találnom. De hiába, bár minden készletemet ellőttem, a rénszarvasok bántatlanul elmenekültek. Boszankodva dobtam a puskát vállamra és tovább ballagtam. Igazán nagy gyönyörűség, ennyi fáradság után ily jutalomban részesülni!

Jó idő múlva találkoztam Sverdruppal és ketten elhatároztuk, hogy nem hagyunk még föl a vadászattal. Ujabb kísérletünk szerencsésebb volt; mert sikerült két szép állatot leterítenünk.

Miután a vadász-zsákmányt nagy nehezen hajónkra juttattuk, tovább indultunk.

Előre jutnunk azonban a sok helyen sekély víz miatt, csak nehezen lehetett. Midőn aug. 23-án a fedélzetre léptem, meg voltam lepelve. A tél beköszöntött. Fehér hó takarta a fedélzetet, a köteleket, a közeli szárazföldet és hópelyhek röpkedtek a levegőben! Sajátságos felfrissítő hatása van a hónak az örökös köd e hazájában; elriasztja a szomorú és sötét gondolatokat.

E napokban mindig a kemény jég szegélye és a szárazföld között haladtunk előre. Utközben számos ismeretlen szigetet láttunk, de közelébe nem jutottunk egynek sem. Szeptember havában útunkban az akadályok szaporodtak és a Taimir-öböl bejáratánál már azon gondolattal foglalkoztam, hogy a telet ott töltjük. Nehezen tudtam e gondolattal megbarátkozni és ez időben éjjelenként igazán nem feküdtem rózsákon. Rendesen jó későn volt, míg a feledés országába el tudtam merülni.

Igy köszöntött be szept. 6-ika — esküvőm évfordulója. Midőn reggel fölébredtem, elég babonás voltam azt hinni, hogy ezen a napon, ha egyáltalán fog, változásnak kell történnie. A vihar csendesülni kezdett; néha a nap is elő-előbukkant és az élet vidámabb kezdett lenni. Délután a szél egészen elcsöndesedett; szép, nyugodt idő köszöntött be. Ekkor a napos időtől már annyira elszoktunk, hogy midőn Nordahl délután a szén-rakodásnál a sötét helyiségben napsugarakat látott, amelyek a hajóablakon hatoltak be, azokat gerendának nézte. Egész nyugodtan hajolt rá, de nem kevésbé volt meglepve, midőn lezuhanva, hirtelen a mélységben, ócska vasdarabok közt találta magát.

A szép időben, bár csak nehezen tudtunk

tájékozódni, észak felé folytattuk az útunkat és midőn az est beállott, abban a biztos tudatban, hogy Sverdrup van a kapitányi hidon, könnyű lélekkel, mint már régen nem, bujtam be hajószobámba. Másnap, szept. 7-én azzal a jelentéssel állott Sverdrup elé, hogy éjjel elhaladtunk a Taimir-sziget mellett. 8-án sok jég rakódott utunkba és azért kimentem a szárazra vadászni; egy rénszarvas volt kirándulásom gyümölcse. 9-én, a mint fölmentem a hajóárbócra, észrevettem, hogy észak felé a jég lazul; láttam is benne egy csatornát, amelybe bevezhettünk. Kiadtam tehát a parancsot, hogy haladjunk előre. A „Fram“ oly gyorsan nyomult előre, mint ritkán. Csakhamar kijutottunk a jégből és haladtunk északkeleti irányban, nyílt vízben előre.

Végre, végre tehát közeledett az a pillanat, midőn el kellett eveznünk azon hely mellett, amely gondolatban oly sokat foglalkoztatott, elhajózunk a Cselyuszkín-fok mellett és leküzdjük a második nehézséget, melytől útamban féltem.

Este én ültem az árbocztonnában és néztem észak felé. A szárazföld alacsony és kopár volt. Kinn a tengeren a nap már rég leszállt; a nyugati égboltozat titokzatos, vöröses fényben úszott. Magasan a tenger vize fölött oly csendes, oly nyugodt volt minden. Egyetlenegy csillag volt csak látható; épen a Cselyuszkín-fok fölött állott: a szürke égboltozaton erős fénynyel ragyogott. Mennél messzebb jutottunk, a földnyelv tőlünk annál inkább feküdt keletre, a csillag pedig követett bennünket. Rá kellett szegezennem szemeimet. Sajátszerűen vonzott magához és békével töltötte el lelkemet. Vajjon az én csillagom volt-e, vagy pedig hazám szeme, amely követett és most rám mosolygott? — Számos gondolatot keltett bennem, mialatt a „Fram“ a komor éjszakában az ó-világ legmesszebb északnak fekvő pontja felé közeledett.

Reggel felé eljutottunk azon ponthoz, amelyet magunk a legészakibb földnyelvnek tartottunk. A szárazföld felé tartottunk és épen őrváltáskor, pont 4 órakor fölventük lobogónkat és utolsó három ágyúlövésünk messze elhangzott a kietlen vidéken. Költői lelkű doktorunk pedig a következő hangulatos verset rögtönözte:

Fenn a zászló, dörg az ágyú!
Végre minden jóra fordú!

Midőn a nap fölkel, a Cselyuszkin-varázs, amely oly sokáig tartott fogva, eloszlott. Most nyitva állott az út kitüzött célunkig, az észak-szibiriai szigetektől északra fekvő úszó jégig. A hajón mindenkit fölkel tettünk; az ünnepiesen kivilágított szalonban gyümölcs-puncs és szivarfüst mellett ültük meg a nagy eseményt. Ily alkalomra, természetesen, rendkívüli hangzatos toasztra volt szükség és én megragadtam a poharat; beszédem így hangzott: „Igen, Isten éltesen fiúk! Szerencse föl a Cselyuszkin-foknál!“ Ezután játszottunk a harmoniumon és én magam újra fölmentem az árboczkosárba, hogy jobban lássam a környéket. A Cselyuszkin-fok környéke mindenfelé lapos és alacsony; másnap azonban pompás hegyes vidéket pillantottunk meg hajónk közelében. Vardó elhagyása óta először esett ez meg velünk. És miután hónapokig csak sík vidékek mellett jártunk, a hegyek látása szinte fölfrissített.

Szept. 12-én reggeli 6 órakor Hendriksen azon jelentéssel keltett föl, hogy közvetlen közelünkben egy jégtáblán rozmárok hevernek. „Ördög és pokol!“ — azonnal fölugrottam és egy perc alatt benn voltam a ruháimban.

Pompás, csendes reggel volt; az állatok a szárazföld felőli oldalon egy jégtáblán heverték egymás mellett; mögöttük szép hegyek kékellettek.

Végre a szigonyok ki voltak élesztve; s puskákkal és töltésekkel fölszerelve, hárman: Hendriksen, Juell és én csolnakba szállottunk és megindultunk a jégtábla felé. Az őrt álló állat föl-főlemelte a fejét; ilyenkor az evezőknek pihenniök kellett. Juell evezett; elől állott Hendriksen a szigonynyal, mögötte én a puskával. Az állatok egymáshoz szorulva, vének és fiatalok, heverték a jégen; valóságos hústömegek.

Néha-néha a hölgyek egyike meg-meglegyezgette magát a farkával, azután megint csöndesen fekve maradt a hátán vagy az oldalán. „Ah, itt van hús bőven“ — mondta Juell, a szakácsunk. Mindig óvatosabban haladtunk előre. Abban a pillanatban, midőn csolnakunk a jégtáblához ütdött, Hendriksen a szigonynyal neki vágott a rozmároknak, de mivel kissé oldalt irányította, lecsúszott a szivós bőrről és az állatok hátán járta a tánczot.

Most megélénkült a társaság; 10—12 óriási rút fej emelkedett föl és tekintett felénk; a hús-hegyek érthetetlen gyorsasággal forogtak és rekedt ugatás közben közeledtek a jégtábla széléhez, ahol mi voltunk. A látvány impozáns volt. Én is fölkaptam a puskámat és rálöttem egyikére a legnagyobb fejeknek. Egy rántódás és az állat fejével a vízbe bukott. Ekkor egy másik állat fejébe röpítettem a golyót; ez is megrázkódott, de csak nehezen birt a vízbe jutni; ekkor azután az egész társaság lezuhant, úgy hogy a víz magasra fölfreccsent. Mindez egy pár másodperczig tartott.

Csakhamar azonban a csolnak körül ismét feltűntek; egyik fej nagyobb és csunyább, mint a másik. Főlegyenesedtek a vízben, ugattak és lármáztak, hogy a levegőt megreszkettették, majd felénk, majd oldalt dobták hatalmas testöket és újabb ugatás hangzott föl. Meg-megfordultak a

Rozmár-vadászat a Tajmir-félsziget keleti partján.

vizben és hatalmas vizzuhogás közben eltűntek, azután megint fölkerültek a felszínre. A víz messze környéken habzott és hullámzott; a néma jégvilág egy csapással hullámzó örüléssé látszott átalakulni. Minden perczen el lehattunk rá készülve, hogy egy vagy két rozmárfog áttör a csolnokon vagy hogy az egész csolnakkal együtt a légbe röpítenek; ez volt a legkevesebb, amit ilyen zaj és lárma után várhattunk. Amde a lárma tovább folyt, amittől pedig tartottunk, nem történt meg.

Eközben áldozataimat megint előkerestem. Ők is, mint a többiek, morogtak és ugattak, de eközben szájokból és orrukából csurgott a vér. Még egy golyó és az egyik állat élettelenül a vizen úszott; egy másik golyó a másik állatnak és az sem merült alá. Hendriksen készen állott a szigonyokkal és mindkét állatot biztonságba hozta. Mialatt zsákmányunkat egy jégtáblára czipeltük, a rozmárok még egy ideig környékeztek. De lelőni még, egyet, hiábavaló dolog lett volna, mivel nem voltak eszközeink, amelyekkel az állatokat magunkkal vihettük volna. Csakhamar hozzánk evezett a „Fram“ és miután zsákmányunkat a hajón elhelyeztük, folytattuk útunkat.

Szept. 14-én a Khatanga és Anabara folyók közt a part közelében haladtunk. Szept. 17-én jég zárta el az útunkat és hogy tőle megszabaduljunk, délnek kellett tartanunk. Már félni kezdettem, hogy nem juthatok el olyan messze, mint reméltem. De már másnap a következőket mondja naplóm: „Pompás egy nap. A Bjelkov-szigettől nyugatra északi irányban haladunk. Nyílt tenger, kedvező szél, gyors előhaladás; tiszta idő. Most következett el a döntő pillanat. Most fog kiderülni, hogy teoriám, amelyen az egész expedíció nyugszik, helyes-e? hogy valamivel odább észak felé találunk-e egy északnak folyó áramlatot? Mindeddig

számításaim beváltak. Ekkor az é. sz. 75° 30' alatt voltunk; észak és nyugat felé jégmentes volt a tenger, az égboltozat pedig sötét színű. Sajátszerű érzés volt az, sötét éjjel, ismeretlen vidékek felé evezni, nyílt hullámzó tengeren, a hol még sem hajó, sem csolnak nem járt. Sokkal délibb vidékeken képzelhette volna az ember magát, oly enyhe volt a levegő.

„Szept. 19. Soha még vitorláink oly gyorsan nem vittek. Mindig tovább északnak visz útunk, oly gyorsan, mint kedvező szél mellett vitorlák és gőzerő csak vihet. A tenger mindenütt jégtől mentes; mondhatnók mindig jégtől mentesebb lesz. Meddig fog ez tartani? A kapitányi hidon fel és alá járván, tekintetem mindig észak felé van fordítva, a jövőbe akár belátni. De előtte mindig sötét az égboltozat, ami nyílt tengert jelent.“

„Tervem tehát kiállotta a próbát. Szept. 6-ika óta a szerencse mindig kedvünkben járt. Miként Hendriksen mondá, „nem látunk egyebet, mint tiszta vizet.“ Midőn pedig későbben ő a kormány mellett és én a hidon álltam, egyszerre csak megszólalt: „Otthon Norvégiában most alig hiszik, hogy mi jégtől mentes vízben egyenesen a sark felé evezünk.“

„Körülbelül az é. sz. 77°-a alatt vagyunk. Meddig fog ez így menni? Én azt mondtam, hogy örülnék, ha a 78°-ot elérhetnők; Sverdrup azonban követelőbb; ő azt mondja eljutunk a 80, talán a 84 vagy 85° alá. Sőt egészen komolyan beszél a nyílt sarkvidéki tengerről is, amelyről már olvasott, bár én érte kinevettem.“

„Szept. 20. Reményeim hirtelen eloszlottak. Midőn délelőtt 11-kor a térképet nézegettem és épen arra gondoltam, hogy az én sorsom is csakhamar utolér — a 78°-ot csaknem elértük, — a hajó hirtelen megfordult; szobácskából

azonnal kirohantam. Előttünk volt a jégzegély; hosszú vonalként, tömören nyult el és kicsillogott a ködből. Eleinte kelet felé kerestünk egy északnak tovább vezető utat, de itt azt találtuk, hogy a jég még messzebb nyulik el délnek; nyugat felé fordultunk tehát. Itt még tovább juthattunk észak felé és miután a köd miatt a környéket nem láthattuk, körülbelül az é. sz. $78^{\circ} 30'$ alatt megállapodtunk. Szept. 21-én megkísértettük a tenger mélységét mérni, de 400 m.-nyire még nem értünk fenékre.

Szept. 22-én az idő kiderült; ekkor vettük észre, hogy észak felé mindenütt tömör jég van. Hajónkat tehát egy nagy jégtuskóhoz erősítettük és hozzáfogtunk a hajó üstjének megtisztításához. Kihalt környék ez; sehol semmi életjel. Összesen egyetlen fókát láttunk.

Körülöttünk eleinte a víz jégtől mentes lett; de csakhamar megváltozott az állapot. Hajónk körül a jég mindig sűrűbb és keményebb lett. Ugy látszott, hogy beáll a tél. Szept. 25-én éjjel már 25° -os volt a hideg.

NEGYEDIK FEJEZET.

A téli éjszaka.

A „Fram“-ot egészen körülfogta a jég. A hosszú téli éjszaka közeledett — a rettegett éjszaka. Nem maradt tehát egyéb hátra, mint készülnünk reá. Hajónkat, amennyiben lehetséges volt, lassanként kényelmes téli szállássá alakítottuk át. Továbbá megtettünk mindent, amit az elővigyázat követelt, hogy magunkat a hideg, az uszójég és egyéb természeti erő romboló hatása ellen óvjuk; mert hiszen — úgy jósolták — ezek fognak bennünket megsemmisíteni.

A kormányrudat a fedélzetre raktuk, a gépet gondosan szétszedtük; Amundsen úgy gondoskodott róla, mintha saját gyermeke lett volna. Elkészítettük az asztalos-, kovács-, bádogos- és egyéb műhelyeket oly módon, hogy a legérzékenyebb műszerektől kezdve a faczipőig és fejszenyélig a „Fram“-on mindent meg lehetett csinálni. Azután fölállítottuk a jégen a szélmalmot, amelylyel a dinamo-gépet hajtottuk, hogy legyen megint villamos fényünk.

Életünk a hajón meglehetősen egyhangú volt; egyik nap a másiktól alig különbözött; azért egyiknek leírásából következtetni lehet, hogy milyen volt a többi. 8 órakor keltünk föl és reggeliztünk. A reggeli állott kemény rozs- vagy buza-kenyérből, sajtból, besózott marha- vagy juhhusból, konzervált chicagói disznónyelvből vagy füstölt szalámiból, kaviárból, továbbá zabliszt- vagy angol hajós-kétszersültből, narancs-befőtt vagy egyéb gyümölcs-gelééből. Hetenként háromszor volt frissen sült kenyérünk vagy valami kalácsfélénk. Italul eleinte naponként kaptunk kávé és csokoládét, későbben azonban egy-egy héten kávé két-szer, théát két-szer és csokoládét háromszor ittunk.

Reggeli után néhányan a kutyákról gondoskodtak. A többiek pedig a műhelyekbe vagy a tudományos műszerekhez mentek. Egyszer egy kést vagy egy kampót, másszor medvefogót kellett kovácsolni, majd a víz számára kannát készítettek, a mechanikusnak vízmérőt kellett összehoznia, vagy a thermografot megvizsgálnia, esetleg valamely órát kijavítania, a vitorlakészítőnek a kutyák szerszámát elkészítenie stb. Azonkívül mindenki a maga szabója és czipésze volt; midőn pedig a szélmalommal elkészültünk, a körül akadt valami dolog. Néha-néha, bár igen ritkán, hajónkból a

vizet kellett kiszivattyúznunk. Ezen különféle irányú foglalkozásokhoz járultak a tudományos megfigyelések.

A legkevesebb dolga a hajó orvosának akadt. Hosszú ideig, de hiába várt pacziensre; végre azonban ez irányban reményét veszítve, a kutyák orvoslásához fogott. Havonként egyszer azonban tudományos megfigyelésekre kellett figyelmét fordítania, amelyek abból állottak, hogy mindegyiknek súlyát megmérte, és vérét vizsgálta meg. Ezen munkájában aggodó érdeklődéssel kísértük, mert a vizsgálat eredményéből azt hitte mindenki, meg tudja majd mondani, hogy mennyi idő múlva kapja meg kiki a skorbutot.

Mindenki hetenként soros volt a konyhában is, a hol a szakácsnak segített az edényeket lemosni, az asztalt felteríteni és az ételeket felhordani. A szakácsnak magának mindjárt reggeli után hozzá kellett fognia az ebéd elkészítéséhez.

Déli 1 órakor ebédre gyűltünk össze, amely rendszeren három fogásból állott: levesből, huseledelből és tésztából, illetőleg sajtból vagy levesből, halból és húsételből vagy halból, húsételből és tészta-, illetőleg sajtból, néha pedig csak halból és valami húsételből. A húsételhez mindig volt valami főzelék, burgonya vagy makkaroni. Egyértelműek is voltunk abban, hogy a kosztunk jó, otthon sem igen volna jobb, sőt néhányunkra nézve mindenesetre rosszabb. Jó színben is voltunk mindnyájan; egy páran közülünk tisztességesen meg is hiztak.

Ebéd után társaságunk dohányzói jól lakva és megelégedetten a konyhába szoktak elmenni, mert ez volt a dohányzó-szoba. Pipázgatás közben ott beszélgettek és nem egyszer élénk vitákba is keveredtek. Ezután a legtöbben egy kis pihenőt tartottunk, amire megint munkához fogtunk; 6-kor pedig befejezván a napi munkát, vacsorához ültünk.

A vacsora rendszeren oly ételekből állott, mint a reggeli, csakhogy italul mindig a thea szolgált. Vacsora után a pipázás megint a konyhában ment végbe, míg a szalon csendes olvasó-teremmé alakult, ahol az az értékes könyvtár, amelylyel a nemeslelkű kiadók és az expedíció egyes barátai megajándékoztak, nagy használatnak örvendett. Ha szives adakozóink láthattak volna, amint itt, a messze északon, nagy érdeklődéssel könyveikbe és képgyűjteményeikbe elássuk magunkat, meggyőződtek volna, mily nagy becsben tartjuk adományukat és ebből azt a tudatot meríthették volna, hogy valóságos ajándékot adtak; csak az ő hozzájárulásuk tette lehetővé, hogy a „Fram“ ezen végtelen jégsivatagban valóságos üdítő oázis volt.

8 óra felé kártyát vagy más játékot vettünk elő, amivel azután csoportokba verődve, késő éjjelig foglalkoztunk. Végre egyikünk vagy másikkunk a harmoniumon játszva vagy harmonikázva mulattatta a többieket. Egyáltalán mondhatom, hogy időnk kellemesen és gyorsan telt el. Rendkívüli események nyugalmunkat ritkán zavarták meg. Ezekről a legtisztább képet napló-jegyzeteim nyújtanak, amelyeket az alábbiakban idézek:

Szept 26. Az idő szép. A nap már nem emelkedik magasra a látóhatár fölé; ma délben 9°-nyire volt tőle. A tél gyorsan közeledik. Ma este 26° C. volt a hőmérséklet, de mi nem igen érezzük a hideget. Az áramlat nagyon lassan visz észak felé; ennek következtében még csak az é. sz. 78° 50' alatt vagyunk. Este felé kinn a jégen sétálgattam.

A sarkvidéki éjjelnél csodálatosabb szépség nincs. Valóságos álmország, amely a gondolható legfinomabb színekből van összealkotva; az egész étherré alakított szín. Az egyik árnyék beleolvad a másikba; az ember nem tudja, hol kezdődik az

egyik és hol végződik a másik; sehol élesen ki-domborodó alakok nem láthatók; az egész gyenge, andalító zenéhez hasonlít, amelyet hosszan elhuzódó dalként az ember messziről hall. Adjatok neki ragyogóbb színeket és elveszti szépségét.

Az ég hatalmas kupolához hasonlít, amelynek teteje kék, lejjebb zölddé, azután lilaszínüvé alakul és szélein violaszínt mutat. A jégmezők fölött kék és violaszínű árnyékok lebegnek, amelyek ott, ahol egy-egy tuskó éle a lenyugvó nap utolsó visszfényét felfogja, csillogóbbá, halványvörössé alakulnak. Fent, a kupola kék színében ragyognak a békét hirdető csillagok. Délen egy nagy vöröses-sárga hold látszik, körötte egy sárga gyűrű és könnyű, aranyos felhők, amelyek a sötét háttér előtt lebegnek.

Most terjeszti ki az égboltra a sarkfény a maga ezüsfátyolát, amely egyszer sárgává, majd zöld, majd ismét vörös színüvé lesz; nyugtalan változatában majd kiterjeszkedik, majd ismét összehúzódik, hogy azután lebegő, csillogó ezüstszalagokká oszoljon, amelyeken hullámozó és ragyogó sugarak törnek át; most e szinpompa eltűnik, de a következő pillanatban már a zenithben, lángnyelvek alakjában jelenik meg újra; majd ismét a látóhatárból egyenesen fölnyúlik egy fényes sugár, míg végre az egész a holdvilág színébe olvad be. Az ember, mintha egy eltűnő szellem sóhaját hallaná. Itt-ott még van egy pár lebegő fénysugár, de határozatlan, mint valami sejtelem — ezek a sarkfény fényes ruháiról lehullott por-szemek. De most ismét növekszik; újabb villámok cikáznak elő; a végtelen játék újból kezdődik. Az egész idő alatt a csend halotti, hatásos, mint a végtelenség szimfóniája.

Sohasem tudtam felfogni azt a tényt, hogy a föld egykoron meg fog szünni, hogy kietlenné

és üressé lesz. Ez esetben mire való ez a szépség, ha nincs teremtmény, amely benne gyönyörködhetnék? Most kezdem érteni. Ez a jövődöbéli föld — itt egyesül a szépség a halállal. De mi célból? Mit jelentsenek mindez égi testek? Olvassátok le a feleletet, ha tudjátok, a csillagos égboltozatról.

Kutya-tanyánk a jégen.

Szept. 28. Hó esik és szél fúj. Ma köszöntött be a kutyák megváltásának napja; mindeddig a hajó fedélzetén megkötözve, bús életet éltek. A tenger háborgásakor hullámok csapkodták, tengeri betegek voltak és jó vagy rossz időben mindig egy helyen kellett maradniok, a hová kemény sorsuk meglánczolta. Így bánnak veletek, ti pompás állatok, melyeknek a veszély óraiban támaszunk-

nak kell lennetek. Ha ez az idő bekövetkezik, legalább egy ideig, titek lesz az első hely.

Midőn őket szabadon bocsátottuk, valóságos diadalvihar tört ki. Hemperegtek a hóban, minden-hová odadörgölöztek és vad örömben, hangos ugatás közben rohantak ide s tova. Jégtáblánk, amely még rövid idő előtt oly csendes és elhagyatott volt, hirtelen megnépesedett és egész vidám képet nyujtott; évszázadok csendje meg volt törve. Ezentúl a kutyákat a jégen tartottuk megkötve.

Október 2. Ma délután, midőn Sverdrup és Juell társaságában a kártyaszobában ültem és kötelet fontam, berohan Hendriksen, azt kiáltva: „Itt van egy medve!“ Puskámat felkapva, kiugrottam. „Hol van?“ „Ott a kormányrúd felőli oldalon, a sátor közelében.“ És igazán ott volt, a sátor külső oldalát szaglászva. Scott-Hansen, Blessing és Johansen a lehető legnagyobb gyorsasággal futottak a hajó felé. Én leugrottam a jégre és siettem a medve felé, de megbotlottam, elestem és csakhamar ismét talpon voltam. Ezalatt a medve meggyőződén, hogy a vaslapát, a fejsze, a sátorfa még egy medvegyomornak is meglehetősen megemészthetetlen dolog, fölhagyott a szaglázással és gyors léptekkel a futók nyomát követte. Ezután megpillantott engem és csodálkozva megállott, mintha azt gondolná: „Vajjon micsoda bogár lehet ez?“ Én feléje közeledtem, de ez nem zavarta, megállott és erősen rám nézett; végre megfordította egy kissé a fejét, mire én egy golyót röpittem a nyakába. A nélkül, hogy egy tagját is megmozdította volna, csendesen lezuhant a jégre. Ekkor egy pár kutyát uszítottam rá, hogy őket a sport e neméhez szoktassam, de ezek szánandó érdeklődést tanúsítottak.

Amde most el kell mondanom a többiek esetét, akik először ismerkedtek meg a medvével.

Scott-Hansen ma kezdte meg a hajótól némi távolságban a megfigyelő sátor fölállítását és délután rábirta Blessinget és Johansent, hogy segítsenek neki. A szorgalmas munka közben egyszerre megpillantják a medvét a „Fram“ orránál. „Csitt! Legyetek csendesen, hogy el ne riaszszuk“, mondá Hansen. „Igen, igen“ és mindhárman összebujtak a medve felé fordított tekintettel. „Azt hiszem, mégis jobb lesz, ha én megpróbálom a fedélzetre lopózkodni és jelentést tenni, jegyzi meg Blessing. „En is azt tartom“, válaszolá Hansen és Blessing lábujjhegyen megindul, nehogy a medvét megijeszze. Időközben azonban a maczkó szimatjukat vette; orrát követve tehát megindult és egyenesen feléjük kullogott. Ekkor Hansen lassan megszabadult attól a félelemtől, hogy a medvét megijeszthetné, míg a medve a hajó felé siető Blessinget veszi üldözőbe. Erre Blessing is kezdte kevésbé félteni a medve idegeit, mint azelőtt. Nem tudván, mitevő legyen, megállott. Egy pillanatnyi gondolkozás azonban azon meggyőződést keltette benne, hogy ilyen helyzetben mégis kellemesebb a társaság, mint az egyedüllet; azért is gyorsabban mint jött, visszatért társaihoz. A medve meglehetősen gyorsan követte. Hansennek ez a história nem tetszett és idején valónak találta egy cselhez nyulni, a melyet valami könyvből tanult. Főlegyen esedett, a hogy csak tudott, karjaival hadonázott és a többiektől kitelhetőleg támogatva kiabált, amint csak tudott. A medve a manőverre rá sem hederített és mindig közelebb jött. A dolog kezdett kritikussá válni. Mindegyik valami fegyverhez nyult: Hansen egy jégcsákányt, Johansen egy fejszét kapott fel, Blessing pedig semmit. Eközben teljes erővel kiabáltak: „medve! medve!“ és a milyen gyorsan csak tudtak, futottak a hajó felé. A medve azonban nem zavartatta

magát, a sátor felé tartott és mint előbb említettem, először a körül szaglálódott.

Október 13. Ma a jég ismét erősen torlódott és mi ujlag meggyőződünk, hogy hajónk a sarkvidéken az embert legjobban veszélyeztető e baj ellenében biztos menedéket nyújt. E torlódás, e küzdelem a jégtömegek közt kétségtelenül nagyszerű látvány. Az ember titáni hatalmakkal áll szemben és könnyen érthető, hogy félnélkebb természetű emberek itt örökös rettegésben vannak és azt hiszik, hogy e hatalmakkal semmi sem szállhat szembe. Mert ha ez a nyomás, ez a torlódás komolyan megkezdődik, a dolog úgy tűnik föl, mintha a föld felületén egy kis folt sem maradhatna megrendítés nélkül.

Az ember ez óriási sivatagban a távoli földrengéssel járó mennydörgésszerű robajt hall; ez azután, amint közelebb és közelebb jő, több helyről válik hallhatóvá. A néma jégvilág a mennydörgéstől visszhangzik; a természet óriásai csatára kelnek. A jég elkezdi köröskörül repedezni, csakhamar föltornyosodik és a csata egyszerre tetőfokára ér. Minden oldalról hallhatóvá válik a sivitás és mennydörgés; az ember szinte érzi, mint remeg a jég, és hallja, mint ordít lábai alatt; sehol sincs nyugalom. A félhomályban látszik, a mint a jég mindig közeledő magas lanczokká tornyosul és halmozódik; 3—5 méter vastag táblák megrepednek és egymásra dobódnak, mintha a tollnál sem volnának nehezebbek. Már egész közelünkbe értek és mi életünk megmentése végett tova sietünk; de íme most a jég előttünk reped meg; fekete örvény keletkezik, amelyből a víz rohamosan siet elő. Más irányba fordulunk, de a sötétségben még éppen annyit láthatunk, hogy jégtuskókból álló másik fal közeledik felénk.

Ismét más irányba fordulunk, de a fenyegető veszély ugyanaz marad. Köröskörül ordítás és mennydörgés hallatszik, mintha valami óriási vízzuhatag volna a közelben; közbe-közbe pedig oly explóziók, mint a sortűzek. A zaj mindig közeledik. Jégtáblánk, a melyen állunk, mindig kisebb és kisebb lesz és víz borítja el. Nincs más menekvés, mint a guruló jégtuskókra mászni, hogy az összetorlódott jég tulsó oldalára jussunk. Amde a természet e forradalma véget ér; a lárma és zaj elhangzik és lassankint a távolban egészen megszűnik. Mivel már több ily jégtorlódást értünk meg és hajónk még nem is recsegett, egészen közönyösen hallgattuk zaját és sokszor még álmunkban sem engedték magunkat megzavartatni.

Október 19. Ma reggel hat kutyával egy próbaszánkózást rendeztem. Miután sikerült őket egy szamojed-szánka elé fognom, erre ráültem és rájuk szóltam: pr-r-r-r, pr-r-r-r, amire meglehetősen gyorsan elkezdtek a jégen futni. Kevés vártatva azonban feltornyosodott jégtuskókhoz értünk és fordulnunk kellett. Alighogy ez megtörtént, a kutyák villámsebességgel futottak vissza a hajóhoz, a melytől azután alig voltak elterelhetőek, mert mindig körös-körül futottak az egyik szemétdombtól a másikig. Ránczigáltam őket, káromkodtam és mindent, ami csak eszembe jutott, megpróbáltam velök, de hiába.

Végre leszállottam és megpróbáltam a szánt feltartani, de a kutyák egyszerűen lerántottak lábaimról és én hason, háton vagy oldalt fekve gurultam utánuk a jégen. Mikor sikerült őket egy jégtuskócsomó előtt feltartóztatni és lábra állani, megint csak folytatták útjokat a hajó körül, mialatt én utánok botorkáltam és dühösen esküdöztem, hogy ha megkapom őket, minden csontjukat összetöröm.

Igy folyt tovább a játék, míg valószínűleg ők maguk meg nem unták és azt gondolták, hogy változatosság kedvéért egyszer mehetnének azon

Első önálló szánútam.

az úton is, amelyre én akartam hajtani. Pompásan haladtunk ekkor a jégtáblán, míg egy pillanatra meg nem állottam, hogy magukat kiszuszog-

hassák. De az első mozdulatnál, amelyet a szánon tettem, ezt megrántották és rohantak vissza azon az úton, amelyen jöttek. Görcsösen fogtam a gyeplőt, rángattam, dühösködtem és ütöttem őket az ostorral, de minél jobban vertem, annál gyorsabban futottak a maguk útján. Végre lábaimat megfeszítve és egy erős kampót a jégre szorítva, megint megállítottam őket; de midőn egy perczig nem ügyeltem rájuk, megrántották a szánt és vele együtt engem is, azután tovarohantak; én pedig testem nehezebb részével a hóba mély barázdát vágtam. Ez egy párszor ismétlődött és én ezalatt elvesztettem a deszkát, amelyen ültem, elvesztettem az ostort, keztyüimet, sapkámat; ezek a dolgok sem voltak alkalmasak rossz kedvem elűzésére. Ez volt az első tapasztalat, amit szereztem, midőn először szánkáztam egyedül a kutyákkal és nem akarom állítani, hogy büszke lettem volna rá. Bensőmben gratuláltam magamnak, hogy hőstetteimnek nem volt senki a szemtanuja.

Október 26. Ma reggel a víz mélységét mértük és 300 mtrnyi mélynek találtuk. Hajónkat most az áradat észak felé viszi, ami természetesen a hangulatot vidámabbá tette. Nagy ünnepet ültünk; czéllövessel kezdtük meg. Azután ebédre volt négy tál ételünk, a mi emésztő szerveinket erős próbára tette. Nagy és zajos tetszésnyilvánítások közt ittunk a „Fram“ egészségére. Mindenki szívében erős visszhangra találtak a szónok szavai, midőn elmondta, hogy a „Fram“ a mi céljainknak oly kitűnően megfelelő hajó, amelynél jobbat gondolni sem lehet. (Hangos tetszésnyilvánítások.) Kívánunk tehát neki és vele együtt magunknak hosszú életet. (Halljuk! halljuk!) Vascsora után ittunk narancs- és citrom-puncsot és azután nagy ünnepiességgel és sok tréfa közt ki-

osztottuk a díjlövők ajándékait, amelyek nagyobb-részt a hajó orvosától eredő mottókkal voltak ellátva. Mindenki kapott díjat. A legjobb lövőt a „Fram“ fakeresztjével tüntettük ki, amelyet fehér vászonszalagon nyaka körül kellett viselnie; a legrosszabb lövő pedig egy tükröt kapott, hogy benne bukott nagyságát szemlélhesse. Ez estén a dohányzás a szalonban is meg volt engedve; pipaszó, grog és vidám kártyajáték közt ért véget ez élvezetekben gazdag ünnep.

Most, hogy magamban, egyedül ülök, gondolataim önkénytelenül azzal foglalkoznak, ami azóta történt, midőn a hajó fedelén állva, nőm a champagneit a hajó orra felé öntötte és e szavakat mondta: „Fram legyen a neved!“, amire a nehéz, tömör hajótest elkezdett lefelé csúszni. En erősen fogtam a kezét, könnyek tódultak a szemekbe, de szólni nem voltunk képesek. Ezt a pillanatot sem fogom soha elfelejteni.

Tenger, szárazföld és jég választ most el! És még évek fognak így lefolyni — mindez folytatása annak, ami az nap történt. De meddig fog ez tartani? Lelkemet az a bús érzés tartja fogva, hogy hazámat nem egy hamar fogom látni. Ha erről a dolgról gondolkozni kezdek, tudom, hogy az egyedüllét még sokáig fog tartani, és mégsem akarom elhinni. Ma a naptól is ünnepiesen búcsút veszünk. Délben láttuk félkorongját utóljára a jégfelület fölött; halvány vöröses fényt terjesztett, de meleget semmit sem. *Most kezdődik tehát a téli éjszaka.*

Mit hord magával? Hol leszünk, ha a nap újra fölkel? — Senki sem tudja megmondani. Hogy a nap lenyugtán vigasztalódhassunk, pompás holdvilágos időnk van. A hold éjjel-nappal sétál az égboltozaton.

November 8. Társaim rendkívül nagy hideget birnak elviselni. Midőn a hőmérő zero alatt 30° -ot mutat, Beritsen ingben gatyában megy föl a fedélzetre a hőmérő fokainak leolvasása végett. A tegnapi esti megfigyelések azt mutatják, hogy az é. sz. $77^{\circ} 43'$ alatt, tehát oly annyira délnek vagyunk, mint még előbb soha. Ez ellen semmit se tehetünk, de azért mégis szomorú dolog. Ma jégtorlódás is volt, de csak csekély mértékben. Most tehát itt ülök az úszó jégtáblán és nézem fejem fölött a csillagokat. A messze távolban látom, amint az élet fonalai össze-vissza szövődnek és az édes hajnalodástól kezdve szakadatlanul elnyúlnak az örök-jég halálos csendjéig. Egyik gondolat követi a masikat — szétszedem mindannyit és ekkor észreveszem, hogy az egész okoskodás csak igen kis dolog. De mindenek fölött kiemelkedik ez a gondolat: Miért vállalkoztál erre az útra? De tehettem-e más valamit? Meglehet-e a folyót állítani és rákényszeríteni, hogy hegynek fölfelé menjen? Az én tervem dugába dőlt. A teoriákból épített palota, a melyet elbizakodottságomban minden ellenvetés ellenére fölállítottam, az első szélrohamnál összedőlt, mint valami kártyavár. Allítsd fel a legszellemesebb teoriákat és bizonyos lehetsz benne, hogy a tények csakhamar csúffá teszik! Hát annyira bíztam-e én a sikerekben? Igen, időközönként; de ez csak önámítás, csalódás volt. Az ész-okok mögött ott leselkedett a titkos kételkedés. Ugy látszott nekem, hogy minél tovább védelmezem teoriámat, annál erősebb lesz kételkedésem. De nem, az a bizonyíték, a melyet a szibiriai úszó fa nyújt, mégis csak nyom valamit a latban. De ha mégis hibás nyomon járunk, mi történik akkor? Megtört remények, egyéb semmi. És még ha tönkre is megyünk, az örökkévalóság végtelen köreiből ez számba sem jön.

November 27. Ma este Hansen a tegnapi előtti megfigyeléseket kiszámította és arra az eredményre jutott, hogy az é. sz. 79° 11' alatt vagyunk. Ez szép, így kellene a dolgoknak tovább is folyniok. Ez a legészakibb fekvésű pont, amelyet elértünk és ma bizonyosan még tovább vagyunk észak felé. Az utóbbi napokban egyáltalában előhaladásunk szép volt. A kétségbeesést ismét a legnagyobb önbizalom követi.

Deczember 13. Még mielőtt ma reggel egészen ébren lettem volna, már megint hallottam a kutyák ugatását, amelyek már tegnap is pokoli lármát csaptak.

Reggeli után Mogstad és Peder fölmentek a fedélzetre, hogy a dögöket megetessék és lebecsássák a jégre; de közülök három hiányzott. Peder tehát visszajött egy lámpáért, mondván, hogy egyszer ő is megnézheti, vajjon vannak-e a közelben valami vadállat nyomai. Jacobsen még utána kiáltott, vigyen inkább egy puskát magával, de ő kijelentette, hogy nincs reá szüksége. Valamivel később, midőn én éppen számítottam, hogy petroleumunkkal meddig fogjuk még beérni, hallom a kiabálást: „egy puskát! hamar egy puskát!“ Abban a perczen kinn voltam a szalomban, ahová éppen akkor lépett be támolyogva Peder és lelkesedve kiáltozott: „Adjatok hamar egy puskát! A medve oldalamba harapott!“ Hálat adtam az Istennek, hogy nagyobb baj nem történt, mert amint a maga nyelvjárásában beszélt, eleinte azt hittem, hogy élet-halálról van szó. Én felkaptam az egyik, ő a másik puskát és rohantunk fölfelé, a kormányos a harmadikkal sietett utánunk.

Nem volt nehéz megállapítanunk, hogy mely irányban kelljen mennünk, mert még a fedélzeten a jégre vezető lépcső közelében kiabá-

lást, lenn a jégen iszonyú ugatást és ordítást hallottunk. Puskám csövéből kirántom a csepűdugót és beledugom a patronát, mert a dolog sürgős volt. De az ördögbe! alul is van egy dugó. Elkezdem ezt ránczizalni, de nem bírok vele. Peder kiabált: „Lőjjetek hát, lőjjetek! az én puskám nem akar elsülni!“ És ott allott; a zár csattant és csattant, mert tele volt fagyos vaselinnel, míg a medve alattunk, közvetlenül a hajó mellett feküdt és egy kutyán rágódott. Mellettem állott a kormányos, a ki szintén egy csepűdugót rángatott, amely a puskája csövébe volt bedugva; boszúsán dobta ezt félre és egy szigonyt keresett, hogy a medvét azzal leszurja. Negyedik emberünk Mogstad patronjait már ellőtte; üres puskájával hadonázott és kiabált, hogy lőjje le már valaki ezt a medvét. Négy férfi és köztük nincs egyetlen egy sem, aki lőhetett volna, ámbár puskacsöveinkkel a medvét a hátán megcsiklandozhattuk volna. Végre odajött Johansen és egy golyót röpített a medve bundájába, aminek volt némi eredménye. A vad szabadon bocsátotta a kutyát és morogni kezdett. Ekkor egy másik golyó repült féléje, a kutya pedig elvánszorgott mellőle. Végre ki tudtam a csepűdugót én is rántani és teljes biztonság kedvéért fejbe lőttem a maczkót. Míg ez mozgott, a kutyák ugatva, ordítva tolongtak körüle, de midőn megdögölve, mozdulatlanul feküdt, félénken húzódtak vissza. Valószínűleg ellenségük valami új cselétől tartottak. Kis, egy éves állat volt az, amely ezt a borzasztó riadalmat okozta. Más medve nyomait is kerestük még, de hiába. Kérésés közben megkérdeztem Pedert, hogy hát mi is történt közte és a medve közt?

„No lássa, kérem“, így szólt „midőn így a lámpával erre jöttünk, a hajólépcső közelében egy pár csöpp vért találtunk, de láttunk medve-

nyomokat is; erre nyugat felé indultunk; velünk jött az egész kutyafalka, jóval megelőzvéen benünket. A mint a hajótól egy jó darabra voltunk, előttünk hirtelen óriási lárma keletkezett. Csakhamar vettük is észre, hogy egy nagy állat, a kutyafalkától körülfogva, siet felénk. Amint láttuk, hogy mi ez az állat, sarkon fordultunk és a milyen sebesen csak tudtunk, szaladtunk a hajó felé.“

„Mogstadnak, látja, lapp-csizmái voltak és az utat is jobban ismerte; azért hamarabb ért a hajóhoz, mint én. Magam e nagy faczipőimmal, tudja, nem juthattam oly gyorsan előre és zavaromban a hajó orrától nyugatra fekvő nagy jégdombra kerültem. Ott megfordultam és előre tartottam a lámpát, hogy lássam, nem jön-e utánam a medve; mivel pedig semmit sem láttam, tovább szaladtam, míg csúszós faczipőimmal a jégdombok közt egyszerre csak hanyatt vágódtam. Talpon voltam én megint csakhamar; de amint itt a hajónál elterülő sima jégre léptem, láttam, hogy jobbról valami egyenesen nekem jő. Először azt gondoltam, hogy valami kutya — tudja, sötétben az ember nem lát oly jól; — másra már nem volt időm gondolni, mivel a dög rám ugrott és oldalamba harapott. A karomat — látja — így felémelve tartottam és ezért kapott éppen ide a csípőmbe. Morgott és sziszegett, mikor harapott.“

„Mit gondolt ekkor, Peder?“

„Mit gondoltam? Azt gondoltam, hogy most már mindennek vége. Mit tehettem? Sem puskám, sem késem nem volt; kaptam hát magamat és a lámpással olyat vágtam a fejébe, hogy az eltörött és darabjai a jégen szerte-széjjel gurultak.“

„A maczkó, a mint az ütést érezte, leült és rám nézett. Mikor megint felállott, én már odébb álltam. Azt nem tudom, hogy megint belém akart-e

kapni vagy mi más okból állott fel; annyi azonban bizonyos, hogy ekkor megpillantott egy kutyát és mialatt én a hajóra szaladtam, azt üldözte.“

„Kiabált ön, Peder?“

„Hogy kiabáltam-e? Persze, hogy kiabáltam,

Peder a lámpát vágja a medve fejéhez.

úgy, ahogy csak birtam.“ És ez egész valószínűnek látszott, mert emberem egészen berekedt.

„De hol volt az egész idő alatt Mogstad?“

„No lássa, kérem, ő jóval előttem ért föl a hajóra, de azért éppen nem gondolt rá, hogy lármát csapjon, hanem előszedte puskáját abban a

hitben, hogy majd elvégzi ő a dolgot magában is. Puskája azonban nem akart elsülni és a medvének elég ideje lett volna, hogy engem az orra előtt fölfaljon.“

Bár nagyobb szerencsétlenség nem történt, mégis annyiban az egész dolog sajnálatos volt, mert a medve könnyen feljöhetett volna a fedélzetre és 3 kutyánk is elpusztult; ezeknek száma egyáltalában erősen apad; összesen már csak 26 van.

December 24. Karácsony est. 37° hideg. Ragyogó holdvilág és a sarkvidéki éjszaka végteleen csöndje. Magános sétát tettem a jégen. Az első karácsonyest, és mily messze hazámtól! A hajón a hangulat szokatlanul emelkedett. Mindenki titkon hazájával foglalkozott, de a társaknak ezt észrevenniök nem volt szabad; ezért többet tréfálóztak és nevetgéltek, mint máskor. A lámpák mind égtek. A koszt ezen a napon persze külön volt, mint egyébkor, mert hiszen az evés volt az egyedüli dolog, amivel ünnepet ülhettünk. Az ebéd és a vacsora valóban kitünő volt; ez utóbbi után halomszámra került az asztalra a karácsonyi kalács, amelyet kitünő szakácsunk, Juell, nagy szorgalmasan napokon át sütött. Az ünnepi hangulat tetőpontját érte el, midőn karácsonyi ajándékokkal telt két ládát hoztak elő; az egyik Scott Hansen édes anyjától, a másik pedig menyasszonyától Fougner kisasszonytól származott. Megható volt látni azt a gyermekes örömet, amelylyel mindenki a maga ajándékát fogadta, lett légyen ez még oly csekélység. Mindenki érezte, hogy hazájából való üzenetet kapott.

December 25. Karácsony első napja. A hideg 38°. A telt hold gyönyörű fényében dél felé sétát tettem; de az egyik ujonnan keletkezett repedésben a friss jég alattam betörött és az egyik

lábammal beszakadtam. Az ily nagy hidegben azonban az ilyen baleset nem számít; a víz az ember ruháján azonnal jéggé fagy és nem okoz nagyobb hideget; ellenkezőleg az ember csakhamar újra száraznak érzi a ruháját.

Otthon most sokat fognak ránk gondolni és nekünk szájalmas sóhajokat szentelni mindazon nélkülözésekért, amelyeket e hideg, kietlen jégvidékeken el kell szenvednünk. Tartok azonban tőle, hogy szánó érzéseik nagyon megcsappannának, ha látnának, ha hallhatnák vidámságunkat, ha tanui lehetnének annak, hogy mi micsoda kényelemben élünk. A szánakozóknak sem lehet jobb dolguk, mint nekünk. A mi engemet illet, én még soha sem éltem oly szibarita életet, mint most. Ebédünk öt fogásból állott és ekkor annyit ettünk, hogy a vacsora nem is kellett; csak kávéit ittunk, és hozzá ananász-konfektet, vanília-szeleteket és egyéb süteményeket ettünk, Juell remekműveit.

Ha mindezen jó dolgokhoz hozzáveszszük biztos, szilárdul épített lakóházunkat, kényelmes szalonunkat, a köztünk uralkodó állandó vidámságot, a kártyajátékot, szép és érdekes könyvtárunkat, jó és egészséges álmunkat — mi jobbat kívánhattunk még?

De oh sarkvidéki éj, te asszony vagy, gyönyörű szép asszony! Az antik szépség nemes, tiszta vonásait megtalálom benned, de annak márvány hidegét is. Magas, sima és az átlátszó etherhez hasonló tiszta homlokodon nincs nyoma sem a megvetett emberi nem kicsinyes szenvedései iránt érzett részvétnek; halvány, szép orczádról parányi érzelem sem olvasható le. Tisztán és büszkén lebegsz a megfagyott tenger fölött az étheren keresztül és az északi fény sugaraiból szőtt ruhád eltakarja az égboltozatot. Sejtelmem szerint ajkaid

körül csak néha jelenik meg fájdalmas vonaglás és szemeidből kirí a végtelen szomorúság. Óh, mennyire meguntam hideg szépségedet! Vágyódom visszatérni az élethez. Engedd meg, hogy győző- vagy koldusként hazatérhessek; mindegy, bármiként, csak engedj haza, hogy új életet kezdhessek! Mindez semmi, csak por, száraz por, amelyet az első fuvallat elseper; helyébe új por lép, amelyet az első szél ismét elfúj. Igazság? Miért fujjuk fel annyira az igazságot? Az élet több, mint a hideg igazság és mi csak egyszer élünk.

Decz. 26. 38° zero alatt. Ennél nagyobb hidegünk még nem volt. Ma észak felé tettem sétát és egy új repedésre bukkantam, amelynek közepén jégtől mentes víz volt. Különösnek tűnt föl, midőn megint egyszer láttam, miként tükröződik vissza a hold a fekete hullámokban; jól ismert jelenetekre emlékeztetett. Ugyanazon pazar élet, mint tegnap; ebédünk négy fogásból állott. Nyilakkal cigarettékért célba löni, ez volt a napnak legnagyobb izgalma.

Decz. 31. Beköszöntött az év utolsó napja. Hosszú év volt, amely jóban és rosszban is részesített. A kezdete jó volt, amennyiben kis Livem születésével oly boldoggá tett, hogy hinni sem akartam benne. De nehéz, végtelenül nehéz volt azután a bucsuzás; súlyosabb bánatot, mint ez, egyik év sem hozott. És azóta az egész idő egyetlen, végtelen vágyódás volt. De van a forró vágyódásnál még rosszabb is! A mi szép, ami jó, védelme alatt tenyészhet; de mindennek vége volna, ha megszűnnénk vágyódni.

Végre hát le vagy örölve, te ó év! Nem vitél föl észak felé annyira, mint tenned kellett volna; de rosszabbul is bánhattál volna velünk; mindennek daczára tehát nem voltál a leggonoszabb.

Reményeink, számításaink nem valósultak-e meg és nem vagyunk-e épen most megint ott, ahova kívánságunk szerint el kellett jutnunk? Csak egy nem ütött be — azt nem gondoltam, hogy az áramlat bennünket oly sokféle czik-czak-vonalban fog előbbre vinni.

Az est folyamán ananászszal, fűgével, kalácscsal és konfekttel vendégeltek meg; éjfél felé pedig Hansen grogot, Nordahl pedig szivarokat tálatl föl.

Abban a perczen, midőn az év lejárt, mindnyájan fölállottunk és én egy kis beszédet mondtam, hogy a letűnt év mindenek daczára, kedvező volt; remélem, hogy az uj nem lesz rosszabb; megköszöntem eddigi barátságukat és meggyőződésemnek adtam kifejezést, hogy együttlétünk ebben az évben is oly kellemes és kényelmes lesz, mint a lefolyt évben. Ének és dal még egy ideig tartott és azután fölkerestük háló kabinjainkat.

1894. jan. 1. Az év jól kezdődött. Juell vidám hangja keltett föl, aki az uj év alkalmából sok szerencsét kívánt és ágyamhoz hozott egy csésze kitünő kávét. Ebédünk is pompás volt. Itt heverek háló fülkémben, irok, olvasok és álmodozom. Mit fog az uj év hozni? Jót és rosszat kétségtelenül, de több jót. Ez pedig csak abban állhat, hogy közelebb jutunk célunkhoz és hazánkhoz. Mindedig szerencsés csillag alatt éltem; fénye most homályosodjék el? Nem vagyok babonás, de bizom csillagomban.

Febr. 2. Ma a 80. fok tiszteletére nagy ünnepe van, a mely reggelire friss rozskenyérrel és kalácscsal kezdődött. A ma reggeli megfigyelés szerint az é. sz. 80° 10' és a k. h. 132° 10' alatt vagyunk. Hurrah! Jól vitorlázunk. Nagyban akartam fogadni, hogy a 80°-ot elértük; de senki sem állott rá ajánlatomra. Az ebéd öt fogásból állott

Tavaszkor kezdete. (1894. április.)

és mindenki kapott egy palaczk sört. Ebéd után kávé és cigaretta járt. Kivánhattunk-e még többet is?

Febr. 11. Két kutyafogattal tettünk próbát. A dolog egészen jól ment; a szánkák sokkal jobban csúsztak a jégen, mint hittem volna; nem süllyednek mélyre a hóban. Sík jégen négy kutya két embert elbir.

Febr. 20. Nagy napünnepet ülünk, de nap nélkül. Biztosak vagyunk benne, hogy látnunk kellene — ha felhők nem borítanak az égboltozatot. Mi azonban ünnepünket megtartjuk; hiszen, ha a nap csakugyan láthatóvá lesz, az alkalmat felhasználhatjuk és újra ünnepelhetünk. Reggel nagy czéllövessel kezdtük meg; ebédünk négy fogásból állott, hozzá ittunk „Fram-bor“-t, alias citromlevet, ezután kávé; este pedig ananászt, kalácsot, fűgét, banánát és konfektet. Ezek után pedig avval a megnyugtató tudattal mentünk háló kabinjainkba, hogy kelleténél is többet ettünk, mialatt a délkeleti szél hajónkat észak felé hajtja.

Márczius 16. Utóbbi időkben Sverdrup a hajócsolnakok számára vitorlákat készített. Ma délkeleti szél fujt, amiért is az egyik vitorlát összekötött kézi csolnakjainkon próbáltuk ki. Pompásan lehet a sima jégen ezekkel is vitorlázni. Ez pompás kisegítő eszköz volna, ha a jégen kellene hazamennünk.

Április 15. Itt van tehát április közepe. Mily gazdag forrása ez a boldogságnak! Már csak kifejtésénél is tavaszi képek tűnnek föl lelkünk előtt. Ez az az idő, midőn ajtót és ablakot nyitnak, hogy a tavaszi levegő és a napsugár behatolhasson. Ez az az idő, midőn az ember nem maradhat többé szobájában, hanem vonzódik ki a szabadba, hogy az erdő, a viruló rét illatját szívja és szemlélje a fjordot, amely a jég pánczéljától felszabadulva, a nap sugaraiban ragyog.

Az április hónap a természet barátjának mennyi új, kiapadhatatlan gyönyörűséget okoz! De itt — itt mindebből semmi sincs. A nap ugyan ragyog, ragyog sokáig, de sugarai nem esnek erdőre, sem rétre, sem hegyre, hanem a friss hó fehér leplére. Alig tud téli menedékhelyünkben kialsalni. Az április itt nem okoz átalakulásokat. A

Összetorlódott jég a „Fram“ közelében.

napok egyhangúan telnek el. A nap nem száll többé a látóhatár alá; örökös nappal van. Elnézek a messze távolba, végig a nagy, kietlen hősíkságon; mindenütt végtelen, élettelen jégtömegek nyulnak el, amelyek látszólag meg sem mozdulnak. E kietlen, fehér sivatagban az összetorlódott jég közepett egyetlen egy fekete folt látható: ez a „Fram.“

ÖTÖDIK FEJEZET.

Az 1894-ik év.

Elérkezett tehát az az idő, amelyet otthon tavasznak szoktak nevezni. A mi egyhangú életünket azonban nem zavarta meg. Körültünk még mindig mozdulatlan a végtelen kiterjedésű, fehér jégmező. Én pedig folytonosan töröm fejemet, hogy mi vár ránk a jövőben, mi lesz a mi áramlatunkkal. Sajátszerű is az a folytonos ingadozás, amelyet hajónk előre haladásában észlelhettünk. Ime az adatok, amelyekből ez kiolvasható.

1894. máj. 1-én az é. sz. $80^{\circ} 46'$ alatt voltunk, 8-án $80^{\circ} 55'$, 12-én $80^{\circ} 52'$, 27-én $81^{\circ} 31'$, jun. 18-án pedig $81^{\circ} 52'$ alatt; ekkor állott be a reakció, amennyiben augusztus 26-ig visszafelé mentünk $81^{\circ} 1'$ -re. Szeptemberben azután megkezdtünk ismét észak felé haladni.

Sokáig foglalkoztam azzal a gondolattal, hogy talán mégis rábukkanunk valami szárazföldre. Midőn azonban aug. 7-én 3850 m.-nyi mélységet mértünk, ezeket irtam naplómbe: „Nem hiszem, hogy ezután is fognak még beszélni a sekély sark-tengerről, amelyben mindenfelé lehetne szárazföldre bukkanni. Nagyon lehet, hogy kijutunk az Atlanti-óceánba anélkül, hogy csak egy hegycsúcsot is láttunk volna. Eseményekben gazdag éveknek nézünk eléje.“

Már ekkor sűrűn foglalkoztam azzal a tervvel, hogy kutyákkal és szánkákkal fogok a jégen a sark felé utazni. Naponkénti kirándulásaim alkalmával tehát figyelmemet mindig a jég állapotára fordítottam, vajjon képesek leszünk-e rajta hosszabb útat megtenni.

Május 17-én a norvég alkotmány évfordulóját különös fényvel ültük meg. Ez ünnepről

naplófeljegyzéseim következőket mondják: Reggel a harmonium hangjainál ébredtünk föl. Már ekkor pompás reggeli várt, amely állott füstölt lazacból, ökörnyelvből stb. A hajó összes legénysége karszalagot viselt, még az öreg „Suggen“ kutyának is volt egy a farkán.

A szél süvöltött és a norvég lobogó erősen

A május 17-iki ünnep (1894.)

lengett a hajó árbocán. 11 óra felé az egész társaság a maga zászlóival a hajó mellett a jégen összegyűlt, a honnan az ünnepies menet megindult. Elsőnek az expedíció vezére ment a tiszta norvég zászlóval; őt követte Sverdrup a hajólobogóval, amely a maga 6 méter hosszúságában vörös alapon a Fram felirással pompás képet nyújtott. Ezután következett egy kutyáktól vont szánka a

zenekarral (Johansen a harmonikával) és Mogstadal, mint kocssal; ezután sorba következtek a kormányos puskával és szigonynyal, Hendriksen egy hosszú szigonynyal, Amundsen és Nordahl vörös lobogóval, azután a doktor egy demonstrációs zászlóval, a normális munkanap érdekében; ez egy gyapju alsó ingből állott, amelyen a mellre N. M. betűk voltak behimezve és a mely egy iszonyú hosszú póznán lógott; az egész nagyon hatásos volt. Utána jött büszkén konyhánk főnöke, Juell, hátán egy Peik-féle sütőtégelylyel. Végül a meteorologusok baktattak egy sajtáságos készülékkel, amely egy fekete pléhpaizsból állott, fölötté egy vörös szalaggal; ezen is betűk voltak felragasztva, amelyeknek általános szavazati jogot kellett jelenteniök.

Menetközben a kutyák oly méltósággal teljesen lépdegéltek, mintha egész életükben egyebet sem tettek volna, mint körmenetben járni. A tekintélyes menet kétszer körüljárta a „Fram“-ot és azután nagy ünnepélyességgel a nagy jégdomb felé ment; útközben pedig az expedíció fotográfusa lefényképezte. A jégdombon megéljeneztek a „Fram“-ot, amely oly pompásan ide hozott és kétségtelenül ismét szerencsésen haza is fog vinni. Ezután a körmenet ismét visszatért; a hajóhidnál a fotográfus a nap tiszteletére beszédet tartott. Erre hat puskát elsütöttünk, aminek az volt a következménye, hogy kutyáink közül öt vagy hat minden akadály daczára elrohant és több órán át elbujva maradt. Ezalatt lementünk az ünnepiesen, zászlókkal diszített hajóterembe, ahol egy csinos keringő meghallgatása után pompás ebédhez ültünk. A menu a következő volt: apróra vagdalt halak tengeri rákkal, olvasztott vaj burgonyával; zene; disznó-cotelette zöld borsóval és burgonyával, mango-pickles és Worcester-sauce; zene;

Nyáron (1894. júl. 21-én.)

narancs és tojástartorta crème-mel; sok zene. Erre ezután egy kis pihenőt tartottunk; kaptunk kávét, mazsolát, fügét és kalácsot. A fotografus szivarokkal vendégelt meg; nagy lelkesedés, azután a pihenő folytatása. Vacsora után Mogstad elhegydült néhány darabot, mire ismét fügét, konfektet, narancsot és mézeskalácsot kaptunk az asztalunkra. Az egész össze-vissza pompás „május 17-ike“ volt, különösen arra való tekintettel, hogy a 80°-on is túl jutottunk.

Junius 9. Különböző munkáimmal ma a fedélzet kis házába hurczolkodtam át, ahol ülve kinézhetek az ablakon. Érzem, hogy ismét a világban és nem valami barlangban élek, ahol éjjelnappal világot kell égetni. Most már igazán elfog az az érzés, hogy beköszöntött a nyár. Órák hosszat elsétálgatok vagy elálldogálok a fedélzeten és fürdöm a napsugarakban, amialatt szivom a pipámat és elnézegetem a hó- és jégmezőket. A hó most mindenütt nedves; itt-ott tócsák is kezdenek képződni. A jégen is mindig jobban és jobban átszivárog a sós víz. Ha az ember még oly kis lyukat is fúr, mindjárt megtelik sós vízzel. A meleg későbbben még növekedett; a tócsák és a repedések a jégben szaporodtak, úgy hogy némelyikünk már azt hitte, hogy hajónk is kiszabadul jégfogságából és mi talán egy darabot gőzerővel mehetünk észak felé. Ez azonban csak csalódás volt, amelyben én sohasem osztoztam. A meleg azonban megglehetősen fokozódott és mi aug. 4-én este a fedélzeten kártyáztunk, amikor is egy Peik-féle nagy fazék szolgált játékasztalul. Az ember azt hihette volna, hogy otthon tölt el egy augusztusi estét; csak a grog hiányzott; pipánk és szivarunk volt. Ez a meleg nem sokaig tartott; már aug. végén 4 és 6° közt váltakozott a hőmérséklet és erős havazás is volt. Aug. 26-án lőttük ez évben

Az úszó jég nyáron (1894. júl. 21.)

az első medvét, ami nagy örömünkre szolgált, mert újra legalább egy időre friss hússal voltunk ellátva.

Az ősz, illetőleg a tél beálltával újra régi életmódunkat követtük, csak hogy ez évben már jobban hozzászoktunk mindenféle kisebb kellemetlenségek eltűréséhez; amiért is az idő gyorsabban telt. Azonkívül új tervek is foglalkoztattak. E terveimről és az 1894. év végének jelentősebb eseményeiről napló-feljegyzéseim adnak felvilágosítást.

Szept. 6. Esküvöm évfordulóján már elkezdtem ama készülődésekkel foglalkozni, amelyek egy a sark felé irányuló szán-expediczióhoz szükségesek. Ha a „Fram“ csak a 84 vagy 85°-ig jutna el, én febr. végén vagy márcz. elején, amint a hosszú téli éjszakának vége, útnak indulnék; hiszem, hogy gondos előkészületek mellett könnyen fog menni. Tehát még csak négy vagy öt hónap és a cselekvés ideje ismét itt van. Minő öröm!

Szept. 25. Három nap előtt volt egy éve, hogy hajónkat a jégen egy nagy dombhoz kötöztük. Hansen fölhasználta ezt az alkalmat és útunkról térképet rajzolt. Ambár a távolság, amit megtettünk, nem nagy, az irány mégis csaknem olyan, amilyenre számítottam és ez reményt nyújt arra, hogy az expediczió eredeti tervezésem szerint fog véget érni.

Szept. 27. Elhatároztam, hogy holnaptól kezdve mindaddig, míg a nappali világosság tart, mindenki két órán át a hóczipővel való futásban gyakorolja magát. Ez szükséges, mert ha valami történnék, ami arra kényszerítene, hogy a jégen kellene visszatérnünk, félek, hogy néhányan ebben a sportban gyakorlatlanok lévén, nagy akadályunkra volnának. Egyébként azonban egyhangú életünket folytatjuk.

Október 10. Tehát épen 33 éves vagyok. Erről egyebet nem lehet mondani, mint hogy az

Egy nyári est.

életben haladunk előre és soha visszafelé nem megyünk. Mindnyájan megható figyelmességet ta-

nusítottak irántam. A hajó-terem zászlókkal volt szépen feldisztítve; nagyon ünnepies színe volt annak, midőn a terembe léptemkor mindnyájan felállottak és szerencsét kívántak. A pompás ebéd után mindnyájunk meglepetésére a doktor köpenyegéből, amelyet mindig visel, elkezdett külön-

Kirándulás hócipőkkel.

böző alakú üvegeket — orvosságos-, mérő-, reagens-üvegcséket — előszedni és végül kivett egy palaczk igazi lysholmi likőrt. Este is jó kedvünk volt. A hajóterem, mint már oly gyakran, visszhangzott a nevetéstől és vidám beszélgetéstől.

Amde ha már jó éjszakát kívántam és ismét kis hajószobámban ülök, újból beállít a szomorúság és megint fáj a tétlenség.

Okt. 31. É. sz. $82^{\circ} 0.2'$, k. h. $114^{\circ} 9'$. Késő este van, fejem zúg, mintha valami nagy ivásban lett volna részem; pedig csak egészen ártatlan lakomát költöttünk el. A 82° elérésének öröme „nagyszerű bankettünk“ volt. Este pedig a vidámság annyira fokozódott, hogy néhányan tánczra is kerekedtünk. De hát miért is ne? Hiszen haladunk erősen célunk felé; máris fele útján vagyunk az Uj-Szibíriai szigetek és a Ferencz-József-föld között. Nincs is a hajón egy lélek sem, aki kételkednék, hogy elérjük azt a célt, amelyet elindulásunkkor magunk elé tűztünk. Éljen tehát a vidámság!

Okt. 26. Ma lett két éves a „Fram.“ Meg is ültük a születése napját. Este egyedül ülök a kabinomban és gondolataimban elvonulnak előttem a legutóbbi két év eseményei. Micsoda démon az, amely életünk szálait összeszövi, amely okozza, hogy önmagunkat ringatjuk csalódásokban és oly útakra küld, amelyeket nem magunk választottunk és melyeken mi járni sem kívánunk? Nem a kötelességérzet volt-e az, amely engemet ösztönzött? Ó nem! Én egyszerűen gyermek voltam, aki ismeretlen vidékeken kalandokat keresett, aki ezekről addig álmodozott, míg végre maga is elhitte, hogy a kalandokat csakugyan megtalálta.

November 16. Délelőtt holdvilágnál Sverdruppal hócipőkön kirándulást tettünk. Ez alkalommal komolyan beszélgettünk arról, hogy minő reményeket fűzhetünk azon áramlathoz, amely hajónkat viszi, és a tavasszal a jégen észak felé tervezett expedícióhoz.

Este az ő kabinjában a dolgot még alaposabban megbeszéltük. Közöltem vele nézeteimet, amelyeket teljesen helyeselt. Utóbbi időkben sokat törtem rajta a fejem, mely utat kelljen választanunk, ha áramlatunk a jövő év márcziusáig nem

fog annyira vinni, amint vártam. De minél többet gondolkozom e tárgyról, annál inkább válik meggyőződésemmé, hogy menni fog minden. Mert ha helyes az, hogy a 85° -ról indulunk el, épen olyan helyes, hogy a 82 vagy 83° -nál hagyjuk el a hajót. Mindkét esetben messzebb juthatunk el észak felé, mint egyébként; és ez annál kívánatosabb, minél kevésbé marad el délnek a „Fram“. Ha a sarkhoz nem juthatunk el, vissza kell hát térnünk, mielőtt odaértünk volna. Hiszen nem az a fődolog, hogy ama matematikai pontot elérjük, hanem, hogy a sarktenger ismeretlen vidékeit kutassuk át, legyenek azok közelebb vagy távolabb a sarktól. Ezt már elindulásom előtt is mondtam és most is mindig szem előtt kell tartanom. Igaz, hogy a hajón is fontos megfigyelések lesznek végzendők, amelyeket magam szeretnék megejteni, de a fontosabbakat elvégzik nélkülem is; arról pedig kétség sem lehet, hogy a messzebb északon tett megfigyelések értékesebbek lesznek, mint azok, amelyeket a hajón tehetnék. Eddig tehát föltétlenül kívánatos, hogy meginduljunk. Ézután az a kérdés, hogy melyik a legjobb idő az indulásra? Hogy a tavasz, legkésőbbben a márczius az ilyen vállalatra az egyedül alkalmas idő, azt kétségbe vonni egyáltalán nem lehet. Vállalatunk sikerét biztosító szempontok a következők. Azon ponttól, ahonnan alkalmasint el fogunk indulni, a legközelebbi ismert földig, a Fligely-fokig a távolságot 600 km.-re becsülöm, *) tehát nem sokkal többre, mint amennyit Grönlandban megjártunk; ennek az útnak megjárása ezen a jégen, még ha a szárazföld felé rosszabb állapotokat is találnánk, könnyü munka

*) Későbbben vettem észre, hogy naplómban itt számítási hiba csúszott be, amennyiben a valódi távolság 750 km.

volna. Ha azután egyszer szárazra értünk, értelmes embernek, puszkája segítségével, bizonyára sikerülni fog annyi élelmi szert gyűjtenie, amennyivel eltengődhetik. Ha tehát helyzetünk tarthatatlanná válnék, bármikor visszafordulhatnánk a Fligely-fok vagy a tőle északra fekvő Petermann-föld felé. A távolság persze annál nagyobb lenne, minél messzebb jutunk el észak felé, de sehol nagyobb nem lenne, mint a mennyit a kutyák segítségével meg ne járhatnánk. A menedékhely tehát biztosítva van.

És most lássuk magát az expedíciót. Ez 28 kutyából, két emberből és 1050 kgm. súlyú élelmiszerekből és egyéb felszerelési tárgyából fog állani. A 83°-tól a sarkig a távolság 780 kilométer. Vérmes-e a számításom, ha azt mondom, hogy ezt a távolságot 50 nap alatt megtehetjük?

Azt persze nem tudom, hogy a kutyák mennyire kitartók, de az csak feltehető, hogyha nem is valami kitűnő állatok, hogy két ember segítségével és 37 $\frac{1}{2}$ kgm. teherrel az első napokban 15 km.-nyi utat meg fognak tenni. 50 nap alatt tehát elérhetünk a sarkpontig.

50 nap alatt, naponként egy-egy kutyára fél kilogramm pemmiként számítva, elhasználnak 700 kgrammot és a két ember 100-at. Mivel ezen idő alatt tüzelő anyagot is emésztünk föl, a teher a szánkákön 250 kgmnál kevesebbre olvadna le; ilyen teher pedig 26 kutyának oly kevés, hogy az utat visszafelé 50 napnál rövidebb idő alatt fognak megtenni. De feltéve, hogy mégis kellene ennyi idő, ez sem volna baj. Visszaérve ugyanis kirándulásunk pontjához, a Fligely-fok felé kellene útunkat venni. Ekkor a dolog így alakulna: Márczius 1-én (ha a körülmények kedvezők, még korábban) elindulunk a Framtól és április 30-án a sarkhoz érünk. Ekkor élelmiszereinkből lesz még

100 kgrmunk, ami elég további 50 napra, a kutyáknak azonban nem lesz semmi. Hozzá kell tehát fognunk megölésükhöz, hogy a leöltekkel a többieket táplálhassuk. Mikorra 23-at megöltünk, 41 napig voltunk útban és marad még 5 kutyánk.

Mennyire jutottunk el akkor dél felé? Podgyászsunk súlya kezdetben kevesebb volt 250 kg-nál, egy-egy kutyára esik tehát nem egészen 9 kgrm. 41 nap alatt ez a súly ételmi-, tüzelő-szer felhasználása és bizonyos felszerelések, alvó-zsák, sátor stb. hátrahagyása folytán leolvadt legalább 140 kgrmra. Az 5 kutyának tehát fejenként 18 kgmot kell húznia. 9—18 kgmnyi (18 kgrm. csak az út végén lenne) teherrel pedig ez állatok képesek naponként 22 klmnyi utat megtenni, ha a hómezők egy kissé nehezen is járhatók.

Jun. 1-ig tehát 913 km.-nyi utat fogtunk megtenni dél felé, azaz a Fligely-fokon túlleszünk 22 km.-nyire és még mindig marad 5 kutyánk és 9 napra való ételmiszerünk. Valószínű azonban, hogy már előbb is szárazföldhöz érünk és hogy útközben is elejtünk egy-egy barangoló jeges medvét, vagy valami eltévedt madarat.

Ez tehát az én számításom. Könnyelmű-e? Azt hiszem, nem. Ha mindazáltal hibásaknak bizonyulnának, miként már előbb említettem, minden perczen visszafordulhatunk.

Minő előre nem látott akadályok gördülhetnek azonban útunkba? 1. A jég esetleg nehezebben járható, mint föltételeztük. 2. Szárazföldre bukkanhatunk. 3. A kutyák cserben hagyhatnak, megdögölhetnek vagy megfagyhatnak. 4. Mi magunk megkaphatjuk a skorbutot.

Ad 1. és 2. Hogy a jég észak felé járhatatlanabb lesz, lehetséges, de nem valószínű. És előbbi expedíciók bizonyítják, hogy még ezen esetben is lehet előbbre jutni. Ha pedig szárazföldhöz

érünk, ami szintén valószínűtlen, azon fogunk előre törni.

Ad 3. A lehetőség, hogy a kutyák cserben hagynak, nincs kizárva. De hiszen én nem tűztem ki számukra valami túlságos nagy munkát. Valamennyien nem válhatnak hasznavehetetlenekké és ha egy-kettővel ez meg is esik, semmit sem tesz. Ha pedig beállana az az eset, hogy valamennyi elpusztul, még akkor is előre nyomulhatunk.

Ad 4. A legrosszabb eset kétségtelenül az lenne, ha mi magunk betegednénk meg skorbutban, és ez az eset, kitűnő egészségünk dacára szintén elképzelhető. Hiszen egy angol expedíció tagjai, midőn a szánkával útra keltek, a tiszteket kivéve, mindnyájan skorbutosak lettek. Ámde más expedícióknál ez megint nem történt meg. Különben is egyetlenegy expedíció sem volt ellátva oly bőven és oly különféle élelmiszerekkel, mint a mienk. Azért is nem igen tartok tőle, hogy ilyen baj érhessen. Természetes különben, hogy egy kis koczkázatot el kell vállalnunk. Ámde én minden tekintetben nagy elővigyázattal éltem és ha ez megtörtént, kötelességünk előre nyomulni.

Társamul ezen expedíciómhoz Johansent választottam és azonnal hozzáfogtam az előkészületekhez: készítettünk az eszkimókhöz hasonló kajakokat, kijavítottuk és átalakítottuk a szánkáinkat, kipróbáltuk a műszereket, amelyeket el akartunk vinni, kijavítottuk ruházatunkat, megvarrtuk az alvó zsákokat, kiválogattuk a szükséges élelmiszereket stb. Mindezen munkálatok egész télen át nemcsak bennünket, hanem társaink egy részét is folytonosan foglalkoztatták.

December 14. Tegnap nagy ünnepet ültünk a „Fram“-nak, mint azon hajónak tiszteletére, amely a legmesszebb északnak eső szélességi fok alá jutott el. (Tegnapelőtt az é. sz. 82° 30' alá jutot-

tunk.) Ebédre kaptunk főtt halat vajjal és petrezse-lyemmel, disznó-kotletet francia borsóval, norvég erdei epret tejbe főtt rizsszel, korona-maláta-kivona-
tot, később kávé. Estére volt friss kenyérünk, mazsolás kalácsunk stb. Ezt hangverseny követte, amiközben konfektet és befőtt körtét hordtak kö-
rül. Fénypontja a vacsorának azonban az volt, midőn egy fazék, édes illatú cseresznye-puncs került az asztalra. Hangulatunk már előbb is vidám volt, de az ünnep igazi színezetét csak a puncs adta meg.

Ezután következtek a pohárköszöntők. Az első a „Fram“ dicsőítése volt, amely hajó most mutatta meg, hogy tulajdonképen mire képes. Sok okos ember volt, akik elutazásunk alkalmával két-kedően rázták fejüket és tőlünk szerencsétlenség-jósló bucsút vettek. Szívszorongásuk minden-
esetre csekélyebb volna, ha ezen pillanatban lát-hatnának, midőn mi nyugodtan és teljes kénye-
lemben ülünk itt a magas északon, ahol senki még előttünk nem járt. A „Fram“ most is nemcsak a legmagasabb északon járó hajó a föld kerekésé-
gén, hanem eddig is már nagy kiterjedésű ismer-
retlen vidékeket járt be. Remélhetőleg azonban itt sem fog megállapodni; a ködös jövőben még szá-
mos diadal vár ránk, diadalok, amelyek egymás után fognak feltűnni, amint azokat az idő magá-
val hozza. De most ne szóljunk ezekről; egyelőre elégedjünk meg az eddig elért eredményekkel és igyunk egy nagyot a „Fram“ jólétére.

E beszédet néhány zenedarab és ezeket kovácsunknak, Larsnak egy előadása követte, aki az egész társaság nagy gyönyörűségére egy tán-
czot lejtett el előttünk. Lars biztosított is bennün-
ket, hogyha még egyszer hazájába visszatérhetné és olyan társaságba jutna, aminőben Krisztianiá-
ban és Bergenben elutazásunk alkalmával volt, lábait szörnyen meg fogja erőltetni.

A tánczot egy másik pohárköszöntő követte, hazánkban azokra, akik bennünket évről-évre várnak és nem tudják, hogy gondolatban hol kereszenek, akik hiába várnak tőlünk híreket, mindamellettt erősen biznak bennünk és útunkban valamint azokra, akik megengedték, hogy útnak induljunk és evvel bizonyára a legnagyobb áldozatot hozták.

Az ünnep zene és vidám társalgás közt egész estén át tartott és jó kedvünket bizonyára az sem rontotta el, hogy kitünő doktorunk szivarokkal állott elő, amely czikknek nálunk nagy volt az értéke, de sajnos, mind jobban fogyott.

Már késő éjjel volt, midőn hajószobámba visszavonultam, de alvó hangulatban még mindig nem voltam. Kimentem tehát a szabadba és egy darabig kint bolyongtam, míg végre az álom tőlem is megkivánta áldozatát.

Deczember 27. Ismét elmúlt karácsony és még mindig távol vagyunk hazánktól. Mily szomorú ez! Ennek daczára nem vagyok búskomor; inkább azt mondhatom, hogy öröm tölti el a lelkem. Ugy érzem magamat, mintha rám valami nagyszerű dolog várna, ami még a jövő méhében van elrejtve.

Ez a második karácsony, amelyet itt, hazánktól távol, az éj magányában, a halál országában töltünk el. Sajátságos érzés fog el, ha arra gondolok, hogy ez az utolsó karácsony a Fram-on! Szinte szomorú lesz az ember, ha rágondol. A hajó második hazánkká lett; mi nagyon megszerettük; társaink talán még egy, sőt lehetséges, hogy még több karácsonyt fognak rajta eltölteni, de nélkülünk, akik tőlük a végtelen magányba vonulunk ki. A karácsony-ünnepek ez alkalommal nyugodtan, de kellemesen teltek el. Nem kevésbé növelte vidámságunkat az a körülmény, hogy a szél karácsonyi ajándéku elvitt bennünket a 83° alá.

HATODIK FEJEZET.

Az 1895-iki új év.

1895 jan. 2. Soha az új év napján oly különös érzelmek nem fogtak el, mint most. Ez is mindenesetre érdekes eseményeket rejt méhében és valószínűleg egyike lesz életem legnevezetesebb éveinek, vezessen bár győzelemre vagy okozza vesztemet. Ebben a jégvilágban az évek észrevétlenül jönnek-mennek és mi épen úgy nem tudjuk azt, hogy a múltév mit juttatott az emberiségnek, mint nem tudjuk, hogy mit hoznak nekünk a későbbi évek. Ebben a néma világban semmi sem történik; minden homályba van borítva, csak a csillagok ragyognak mérhetetlen távolságban a hideg éjben és a sarkfény csillog rezgő fényben. A „Fram“ épen hogy körvonaláiban vehető észre; fekete árbozcai a sötét kietlenségből a csillagok fényözöne felé nyúlnak föl. Mint valami láthatatlan pont fekszik itt a hajó elveszetten, a halál végtelen országában. Ennek daczára fedélzete alatt kényelmes és szeretett otthona van 13 embernek, akik amaz ország fenségétől nem engedték magukat elijesztetni. Itt benn friss élet pezseg, ellenben kint köröskörül, nagy messzeségben mindenütt a halál és a csend uralkodik, amelyet csak néha, nagy időközökben szakít meg a jég erős zaja, midőn gigászi tömegekben inog ide s tova. Ez a mély csendben fenyegetésként hangzik; érezzük, hogy démoni erők vannak a közelben, hogy itt vannak a sarkvilág óriásai, akikkel talán minden perczen élet-halál harczra kell kelniünk. Tegnap a jégtorlódás ismét hirtelen kezdetét vette. Eleinte dübörgő hangokat hallottam és a hajókötéletről hó esett a sátor fedelére, amely alatt én ültem és olvastam. Ezután a „Fram“ oly

erős lökést kapott, aminőt a mult tél óta nem éreztem, és e lökéstől a láda, a melyen ültem, ide-oda himbálózott. Mivel a rázás és dörömbölés tovább tartott, kimentem a sátorból. Nyugat és északnyugatot felől az összetorlódó jég hangos moraja hallatszott és e zaj egy pár óráig tartott. A jég ujévi üdvözlete akart ez lenni?

És csakugyan a következő napokon a jégtorlódás oly erős volt, hogy veszélyeztette hajónkat. A legnagyobb veszélyt az a jégdomb okozta, amely hajónk közelében volt és a mely a jégtorlódása következtében mindig közelebb jött felénk, összezúzással fenyegetvén mindent, ami útjában áll. Ezért is már jan. 3-án délután különböző előkészületeket tetünk az esetre, ha hajónkat el kellene hagynunk. A szánkákat és kajákat a fedélzeten készenlétbe helyeztük, 20 láda kutyakenyeret a jégre levittünk, 19 láda kenyeret, 200 liter petroleumot és egyéb dolgokat a hajófedélzetre raktunk. Midőn a vacsoránál ültünk, megint hallottuk a jég recsegését és ropogását, amely mindig közelebb jött. Végre épen azon hely alatt, ahol mi ültünk, hirtelen elkezdett recsegni. Fölrohantam; de a jég egy távolabbi csatornában torlódott össze, tehát visszamentem. Pipára gyujtva, Sverdruppal kedélyes beszélgetésbe eredtem; de alig ültünk együtt, midőn a lárma egyszerre megújult és gyorsan fokozódott; ebben a perczen a fedélzeten hirtelen lépteket hallottam. Nordahl volt az, aki jött jelenteni, hogy a torlódás a hajó jobb oldalán van és hogy jó lenne, ha valaki a fedélzeten maradna. Peder és én azonnal fölszaladtunk és a többiek is követtek. Midőn a hajólétrán lefelé mentem, Peder felülről utánam kiáltott: „Ki kell a kutyákat eresztenünk az istállójuktól, mert látja, már víz van a jégen!”

Ideje is volt, hogy jöttünk, mert a víz a

kutyaistállóban már jó magasan állott. Peder térdig járt a vízben és úgy lökte be az istálló ajtaját, amire a kutyák ki is rohantak. A mint a kutyák biztonságban voltak, körüljártam a „Fram“-ot és megnéztem, nem történt-e még valami más baj is. A hola kutyakenyeres-ládák voltak fölhalmozva, ott is megrepedt a jég. Miután ezeket is biztosabb helyre vittük, lehordtunk még a jégre ládákat tele kenyérrel, csokoládé-lisztet, vaját, levestáblákat és egyébeket, szóval, annyi élelmiszert, amennyi számításunk szerint 200 napra lett volna elégséges, és azután aludni mentünk. Persze éjfél lett, míg mindennel készen lettünk.

Ambár nem hittem, hogy mindez előkészületre szükségünk lesz, kötelességemnek tartottam megtenni mindent arra az eshetőségre, ha a nem várt esemény bekövetkeznék. Azonkívül az örnek is meg volt hagyva, hogy vigyázzon a kutyákra és ügyeljen, nem reped-e meg a jég ládáink alatt. Ha pedig valami történnék, keltsen föl rögtön mindnyájunkat, inkább korábban, mint később.

Jan. 4-én a jégtorlódásnak folytatása volt. Magam kimentem a fedélzetre és néztem a jégdombot, amely bennünket veszélyeztetve, mindig közelebb és közelebb jött, lassabban, ha jégtorlódások csak bizonyos időközökben ismétlődtek, és gyorsabban, ha szünetet nem tartottak. Meg is tettünk minden előkészületet az esetre, ha a hajót el kellene hagynunk. Ma a ruhákat, főzőeszközöket és egyebet zsákokba raktunk, hogy a további vitelre készen legyen.

Sajátságos volt ekkor a helyzetünk; a lehetőség fenforgott, hogy összes terveinket előre nem látott események meghiúsítsák, de a valószínűség erre nézve kevés volt. Az örnek meg volt hagyva, hogy azonnal keltsen föl, amint a jégdomb a Framhoz

A „Fram“ holdvilágánál az 1895. januáriusi erős jégtorlódás után.

közeledik. Szerencsére holdvilág van és így leg-
alább láthatjuk mindez ijesztő dolgokat.

Januárus 5-én mindenki felöltözködve alszik és mellette feküsznek vagy ruháihoz vannak kötve a legszükségesebb dolgai: mindenki készen van az első felszólításra kiugrani a jégre. Minden egyéb elvinni való dolog, élelmiszer, ruházat, alvó zsákok stb. az elvitelre teljesen készen van. Egész nap ezekkel volt dolgunk; de most mindennel rendben vagyunk és készek arra, hogy a hajót szükség esetén elhagyjuk. Azt hiszem azonban, hogy a sor erre nem fog kerülni, mert a jégtorlás oly erős volt, amilyen csak lehetett.

Amde csalódtam, mert jan. 5-én reggeli 5 $\frac{1}{2}$ órakor Sverdrup azzal keltett föl álmomból, hogy a jégdomb most elérte a hajót és azt erősen nyomja és hogy a jég a hajókorlátig ér. Nem is maradtam e tekintetben sokáig kétségben, mert alig nyitottam föl szemeimet, midőn kinn a jég olyatén recsegését és dörgését hallottam, mintha az ítélet napja érkezett volna meg. Fölugrottam és az egész legénységet fölkel tettük, hogy a még szükséges dolgokat a fedélzetre vigyék, ahonnan szükség esetén könnyű lesz kidobni a jégre. Ezzel a nap egy része eltelt és a jégtorlás megszűnt. De este 8-kor újra kezdődött és pedig erősebben, mint valaha. Midőn ennek halatára fölsiettem, a jég és hó nagy tömegekben hullott a fedélzetre. De Peder, aki szintén velünk jött, fölkapott egy ásót és elkezdte a jeget lapátolni. Magam is odamentem és vettem észre, hogy hiába való dolog, egy ily ellenség ellen egy ásóval szembeszállani. Odaszóltam tehát Pedernek, jöjjön vissza, ehelyett inkább mindent kihordunk a jégre. Alig hogy ezt kimondtam, a jég ujult erővel torlódott, recsegett és menydörgött. Erré Peder azt az észrevételt tette: „No, most

ásómmal együtt csaknem elvitt az ördög" -- és közbe majd megszakadt a nevetéstől. A mint láttam, hogy a jég mindig tömegesebben hull a hajóra, lesiettem a hajóba és kiadtam a rendeletet, hogy mindenki jöjjön föl és hozza magával az alvó zsákokat, azután pedig újra fölsiettem a fedélzetre és a kutyákat kiszabadítottam, mivel az a veszély fenyegette őket, hogy a jég agyonnyomja. Eközben az emberek megkezdték a zsákok fölhordását. Őket sietésre nógatni fölösleges volt; erről gondoskodott a jég, amely oly erősen nyomta a hajó oldalait, hogy azt hittem, már mindennek vége. A sötétségben iszonyú zürzavar keletkezett, amelyet még az is növelt, hogy a kormányos a sietségben a lámpákba nem töltött olajat és azok kialudtak. Nekem még egyszer le kellett mennem, hogy valamit a lábamra vegyek, mivel finn czipőim a hajószobámban szárítás végett föl voltak akasztva. Midőn leértem, a jégtorlódás a legmagasabb fokra hágott; fejem fölött a hajógerendák úgy recsegetek, mintha minden perczen rám akartak volna szakadni.

Miután a szalonból és hajószobákból a zsákokat kihordtuk és a fedélzetről is eltávolítottuk, elkezdtük a holmikát tovább czipelni a jégen. Ez pedig ezalatt oly lármát, oly ordítást vitt véghez, hogy a saját szavunkat sem hallhattuk. Ennek daczára minden jól ment és rövid idő alatt összes holmink biztonságban volt.

Mialatt a zsákokat czipeltük, a jég torlódása végre megszűnt, amire minden olyan nyugodt lett, mint azelőtt.

Meg kell vallanom, az egész dolog rendkívül izgató volt. Némelyikünk csaknem elvesztette a lélekjelenlétét. A kormányost láttuk, amint egy nagy ruhazsákot czipel, későbben egy nagy csomó serleggel jelent meg; azután pedig ruháihoz kötö-

zött késekkel, serlegekkel stb. szaladgált ide s tova oly módon, hogy a csörgés már messziről hallható volt. Hiába, kormányosunk mindig a régi marad.

Este mindnyájan megették a kalácsot, konfektet és efféle tartalékeledeleiket, szívták a pipájukat és a legjobb kedvben élvezték az életet. Nyilván azt hitték, hogy a „Fram“ fedélzetén nem lesz többé oly kényelmes életük; jónak tartották tehát fölhasználni az utolsó, még kedvező alkalmat. Másnap a dolog megváltozott; a hajót a jég lassan fölemelte és a közvetlen veszély Istennek hála újra elmúlt. A következő napok csendesek voltak és mi megkezdtük holminkat a jégről ismét a hajóra hordani, továbbá a hajót a rája hullott jég- és hótömegektől megszabadítani. A „Fram“-mal meg lehettünk elégedve; más hajó a jég ily támadásainak ellentállani bizonyára nem lett volna képes. Volt is a lefolyó jelenetekben valami gigászi; mintha törpék egy óriással keltek volna harczra, amelyben az előbbieknél cselhez kellett nyúlniuk, hogy az óriás körmeiből menekülhessenek. A „Fram“ volt az a hajó, a melyet a törpék, előszedvén minden ravaszságukat, fölépítettek, hogy általa az óriással megküzdhessenek és a melynek fedélzetén hangyaszorgalommal dolgoztak, amialatt az óriás beéri azzal, hogy néha-néha egyet fordul. De valahányszor ezt teszi, a dióhéj közel áll az összetöréshez, a szétzúzódáshoz és megsemmisüléshez. A törpék azonban oly ügyesen építettek, hogy a dióhéj mindig szabad marad és a halálos ölelésből kimenekül. Valahányszor ezeket a hatalmas, mozgó jégtömegeket láttam, mindig eszembe jutottak a gigászok harczáról szóló mithoszok, amelyekben a hegyek mennydörögve dőlnek össze és a sziklák ide s tova szóródnak. Ha azután megnéztem az emberket, akik a jégdombon állot-

tak és ásóval, csákánynyal dolgoztak, hogy annak egy kis darabját eltávolítsák, kisebbeknek tüntek föl, mint a törpék, sőt kisebbeknek, mint a hangyák. De ha a hangyák csak egy szemet vihetnek is, az idők folytán mégis létrehoznak egy hangyabolyt, amelyben hidegtől és vihartól védve, kényelmesen élhetnek. Sajátszerű, hogy a jég többé ily torlódást nem szenvedett.

Másnap reggel Sverdruppal kimentünk a jégre sétálni, de újabb torlódás nyomait sehol sem láthattuk; sőt inkább felülete oly egyenes és szakadatlan volt, mint annak előtte. A torlódás keletről nyugat felé vonult és csak egy kis szalagra szorítkozott és a „Fram“ épen a legrosszabb helyen állott.

Januárius 8-án néha-néha örölt még a jég. Mialatt Mogstad és én a kutyaszánkákon dolgoztunk, a hajó fölött és alatt elkezdett a jég recsegni; ez többször ismétlődött, közben-közben azonban újra elcsendesedett. Már sokszor hallottam ezeket az őrlő hangokat és megfigyeltem a hatásukat, de soha másutt, mint alattunk vagy a közeli jégdombokban nem recsegett-ropogott. Vajjon intelem volt-e ez, hogy ne igen legyünk elbizakodottak. Valójában úgy voltunk, mintha égő vulkánon élénk. A kitörés, amely sorsunkat meg fogná pecsételni, minden perczen bekövetkezhetett volna. Ettől függött a siker vagy a sikertelenség. És mi volt a betét? Vagy haza fogott volna jutni a „Fram“ és akkor sikerül vállalatunk, vagy pedig tönkre jutott volna a hajónk és nekünk meg kellett volna elégednünk azzal, amit elértünk, legfőlebb hazatérőben a Ferencz-József-föld egy részét még átkutathattuk volna. Ez az egész. Mindenesetre azonban nagyon nehezünkre esett volna, ha a hajót elveszítjük és nagyon szomorú látvány lett volna az elsüllyedése.

Januárius 15-ről ezek vannak naplómban:
 „Ma este a doktor engem és Johansent tanított, hogyan kell a tört kezet vagy lábat gyógyítani. Én az asztalon feküdtem és gipszkötéléket kaptam, mialatt az egész társaság ezt nézte. Már egy ily operáció szemlélete is szükségképen kellemetlen gondolatokat ébresztett. Egy ilyen baleset a sarkvidéki éjszakában 40—50°-os hidegben minden egyéb lehetne, csak nem kellemes, mert eltekintve attól, hogy ilyen dolog mindkettőnk életébe kerülhetne, a kötélek elkészítésével is nehezen tudnánk boldogulni. Amde ilyen dolgoknak nem *kell* megtörténni, mi több, nem is *szabad* megcsinálni.“

Januárius második felében dél felé elkezdett a láthatár derengeni — közeledett a nap, amelynek fölvirradásakor útnak kellett indulnunk.

Jan. 29. A világosság növekszik; délben azt hinné az ember, hogy világos nappal van. Minden reggel sétálok egyet, hogy a fölkelő napot üdvözljem, mielőtt lemegyek a hajóba, hogy hóczipóimmal és fölszerelésünk tökéletesítésével foglalkozzam. Sajátságos érzések fognak el sétáim közben. Lelkem legmélyében örvendő diadalérzet lakozik, mert álmaim a magasabbra szálló nappal megvalósításukhoz közelednek; de midőn a bizalmas környezetben dolgozom, néha-néha fájdalmas érzés fog el. Ugy érzem magamat, mint midőn valami kedves baráttól és azon háztól kell bucsút vennem, amelynek fedele sokáig nyújtott biztos menedéket; egy csapással örökre el kell hagynunk ezt a lakást és kedves bajtársainkat; nem fogok soha többé hóval takart fedélzetén le és feljárni, nem fogok a sátor alá bujni, nem fogom hallani a szalonból a vidám nevetést és nem fogok barátaim körében ülni.

És azután eszembe jut, hogy ha végre a „Fram“ jégbilincseit összetöri és Norvégia felé fog evezni, én nem leszek rajta. Bármitől veszünk

is bucsút, e fájdalmas érzés mindig mutatkozik, annival inkább, midőn kedves dolgoknak monduk Istenhozzádot.

Százsor is végig fut tekintetem ott a falon függő térképen és mindannyiszor hideg borzongás fog el. Az út, amelyre kelünk, oly hosszúnak látszik; az akadályok ezen az úton oly számosak. Azután pedig felülkerekedik az a gondolat, hogy a dolognak mennie kell. Nem lehet másképen, mert oly gondosan van előkészítve, hogy most már sikertelen nem lehet. Közben az északkeleti szél fűtyül hajónk kötelei közt és mi megyünk tovább észak felé. Ha a fedélzetre megyek és a csillagos égbe vagy a lángoló sarkfény szemléletébe elmerülök, mind e gondolatok elillannak és mindig azt hiszem, hogy e szentélyben, e sötét, mély, néma térben, a természet ezen végtelen templomában kell elnyugodnom, ahol a lélek a maga eredetét igyekszik feltalálni. Serény hangya te, mit ér az, ha te a célodat eléred vagy el nem éred? Minden elenyészik az örökkévalóság tengerében, a nagy nirvánában. Neveinket idővel el fogják felejteni, tetteinkre senki sem fog gondolni, életünk elröppen, mint egy felhő és eltűnik, mint a köd, amelyet a nap meleg sugarai eloszlatnak és forrósága elnyom. Mert a mi korunk árnyék, amely elröpül és ha mi eltávoztunk, nem marad utánunk semmi, mert egyikünk sem tér vissza sohasem.

Ketten nemsokára még tovább fogunk menni e végtelen sivatagban, még nagyobb magányba, még mélyebb csöndbe.

Febr. 4. Az é. sz. $83^{\circ} 43'$ alatt vagyunk. Elutazásunk ideje közeledik; előkészületeink serényen folynak. A szánkák készen állanak; már különböző módon kipróbáltam őket. Sverdrup kis zsákokat varr, amelyeket a szánkákra teszünk,

hogy a kajakok aljául szolgáljanak. Johansen és még vagy ketten a zsákokat pemmikennel tömik tele, amelyet e célból föl kell melegíteni és meggyurni. Ha e négyszögletű, sima zsákok kijutnak a hidegbe, kőkeménységüvé fagynak és mindig megtartják az alakjukat. Blessing másolja a fotografiákat, Hansen pedig eddigi útunk térkép-vázlatát csinálja, megfigyeléseit számunkra leírja stb. Szóval, alig van ember a hajón, aki ne érezné, hogy elindulásunk ideje közeledik. Talán a konyha az egyedüli hely, ahol Larsunk kormányzata alatt minden a maga régi rendjében folyik.

Febr. 10. Ma már annyi volt a nappali világozottság, hogy 1 órakor elég jól tudtam egy ujságlapot olvasni. Ebéd előtt a fiatalabb kutyákat befogtam a szánkába, hogy kipróbáljam a jeget. Rövid utamban azt találtam, hogy az meglehetősen egyenes; jól lehet rajta haladni és én remélem, hogy elég gyorsan fogunk előre jutni. Nem tagadhatom, hogy nagy út előtt állunk. Soha még senki önmaga mögött a hidat úgy szét nem rombolta, mint mi. Ha vissza akarunk fordulni, semmink sincs, ahová menekülhetnénk, még egy kietlen part sem. A hajót újra megtalálnunk lehetetlen lesz; előttünk pedig a nagy ismeretlen vidék terül el. És ott csak *egy* út van; ez pedig egyenesen vezet előre szárazon vagy vizen, jégen vagy vizen át, és én erősen meg vagyok győződve, hogy átjutunk rajta, még ha a legrosszabbra akadnánk is, tudniillik szárazföldre és torlódott jégre.

TARTALOM.

I. fejezet. Előkészületek és elindulás	3
II. fejezet. Búcsú Norvégiától	6
III. fejezet. Utunk a Kari-tengeren keresztül	15
IV. fejezet. A téli éjszaka	26
V. fejezet. Az 1894-ik év	51
VI. fejezet. Az 1895-iki új év	67

Magyar Könyvtár

Szerkeszti: **RADÓ ANTAL.**

Az eddig megjelent füzetek szerzők szerinti betűrendben.

Minden füzet külön is kapható.

Egy-egy füzet ára 15 krajczár.

- Ágai Adolf (Porzó).** A Viola Vera s egyéb elbeszélések. [M. K. 24. sz.]
- Aischylos.** A lelánczott Prometheus. Fordította Zilahy Károly. Bevezette Tóth Rezső. [M. K. 27. sz.]
- Áldásy Antal dr.** Pázmány Péter élete. [M. K. 63. sz.]
- Ambrus Zoltán.** Hajótorontek. Nyolcz elbeszélés. [M. K. 56. sz.]
- Amicis Edmond de** — A bor és egyéb apróságok. Olaszból ford. Tóth Béla. [M. K. 7. sz.]
- „Anonymus.”** Béla király névtelen jegyzőjének könyve a magyarok tetteiről. Ford. Szabó Károly. A fordítást javította és bevezetéssel ellátta Mika Sándor. [M. K. 30. sz.]
- Arany János** válogatott balladái. Iskolai szövegkiadás Riedl Frigyes bevezetésével. [M. K. 11—12. kettős sz.]
- Toldi. Isk. kiadás. [M. K. 69—70. sz.]
- Válogatott kisebb költemények. Isk. kiadás. [M. K. 74—75. szám.]
- Barriére és Murger.** Bohém-élet. Színmű 5 felvonásban. Ford. Radó Antal. [M. K. 29. sz.]
- Bársony István.** Vadásztörténetek. [M. K. 28. sz.]
- Berzsenyi Dániel** válogatott versei. [M. K. 3. sz.]
- Bourget.** Három elbeszélés. Ford. Hevesi Sándor. [M. K. 33. sz.]
- Bracco R.** Don Pietro Caruso. Színmű egy felv. Ford. Radó A. [M. K. 80. sz.]
- Butti E. A.** Az erkölcstelen. Elbeszélés. Ford. Tóth Béla. [M. K. 48. sz.]
- Byron.** Manfred. Drámai költemény. Magyar színre alkalmazta Radó Antal. [M. K. 23. sz.]
- Cava'otti Felice.** Énekek éneke. Dramolett egy felvonásban. Magyar színre alkalmazta Radó Antal. [M. K. 53. sz.]

- Cicero.** Az öregségről. Ford. **Fábián Gábor**, javította **Latkóczy Mihály**. [M. K. 65. sz.]
- Coppée.** A kovácsok sztrájkja és más elbeszélő költemények. Ford. **Radó Antal**. [M. K. 4. sz.]
- Csehov A.** Falusi asszonyok és egyéb elbeszélések. Ford. **Szabó Endre**. [M. K. 60. sz.]
- Csokonai V. Mihály.** Dorottya. [M. K. 10. sz.]
- Deák Ferencz** 1861-iki első felirati beszéde. [M. K. 26. sz.]
- Droz Gusztáv.** Az úr, az asszony és a baba. Képek a családi életből. Ford. **Béry Gyula**. [M. K. 39. sz.]
- Dumas Sándor, ifjabb.** A kaméliás hölgy. Dráma 5 felv. Ford. **Szemere Attila**. [M. K. 15. sz.]
- Elbeszélők tára — francia.** *Maupassant, Greville, Ricard, Chavette, Bonsergent.* Ford. **Ambrus Zoltán**. [M. K. 17. sz.]
- **olasz.** *Farina Verga, Serao, De Amici* Első sorozat. Ford. **Radó Antal**. [M. K. 13. sz.]
- **spanyol.** *Palacio Valdes, Frontaura, Pardo Bazan, Alas.* Ford. **Szalai Emil**. [M. K. 76. sz.]
- Falk Miksa.** Erzsébet királynéről. Visszaemlékezések A királyné arcképével. [M. K. 64. sz.]
- Fáy András** válogatott meséi. Rendezte s bevezetéssel ellátta **Badics Ferencz**. [M. K. 54. sz.]
- F. Ammarion Camille.** Csillagos esték. Ford. **Tóth Béla**. [M. K. 37. sz.]
- Giacosa G.,** Borus szerelem. Színmű 3 felv. Ford. **Radó Antal**. [M. K. 80. sz.]
- Gracza György.** 1848. márczius 15. [M. K. 32. sz.]
- Gróf Gvadányi József.** A peleskei nótárius. Sajtó alá rendezte **Kardos Albert**. [M. K. 79. sz.]
- Ibsen Henrik.** A népgyűlölet. Színmű 5 felvonásban. Ford. **Vikár Béla**. [M. K. 41. sz.]
- Jókai Mór.** Emlékbeszéd Rudolf trónörököséről és egyéb beszédek. [M. K. 46. sz.]
- **Helvila.** Dráma 5 felvonásban. [M. K. 58—59. sz.]
- **Fekete vér.** Dráma 5 felvonásban. [M. K. 72. sz.]
- Kabos Ede.** A csengeri kalapok és egyéb történetek. [M. K. 67. sz.]
- Kármán.** Fanni hagyományai. Bevezetéssel ellátta **Bánóczy József**. [M. K. 22. sz.]
- Katona József.** Bánk Bán. Színmű 5 felv. Eletrajzi bevezetéssel ellátta **Beöthy Zolt.** [M. K. 1 sz.]
- Kipling Rudyard.** Indiai történetek. Ford. **Mikes Lajos**. [M. K. 66. sz.]
- Kisfaludy Károly.** A kérők. Vigj. 3 felv. Bevezetéssel ellátta **Beöthy Zolt.** [M. K. 5. sz.]
- válogatott költeményei. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta **Bánóczy József**. [M. K. 19. sz.]
- Kossuth Lajos** 1848. július 11-iki beszéde a haderő megajánlása ügyében. [M. K. 36. sz.]
- Kozma Andor.** Vig elbesz. [M. K. 47. sz.]
- Kölcsey Ferencz** válogatott beszédei. Sajtó alá rendezte, bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta dr. **Radnai Rezső** [M. K. 61. sz.]
- Kuruczvilág költészete.** Szemelvények. Rendezte és bevezetéssel ellátta **Kardos Albert**. [M. K. 42. sz.]
- Magyar népballadák,** rendezte és bev. ellátta **Morvay Gy.** [M. K. 52. sz.]

- Maupassant Guy de.** Apró elbeszélések. Ford. *Tóth Béla*. [M. K. 2. sz.]
- Meyer Konrád Ferdinánd.** Egy flu szenvedése. Elbeszélés. Ford. *Hevesi Sándor*. [M. K. 57. sz.]
- Molière.** Dandin György vagy a megcsúfolt férj. Vigjáték 3 felvonásban. Ford. és bevezette *Hevesi Sándor*. [M. K. 31. sz.]
- A fősvény. Vigjáték 5 felvonásban. Fordította *Hevesi Sándor*. [M. K. 71. sz.]
- Murai Károly.** Huszárszerem. Vigjáték 2 felv. [M. K. 51. sz.]
- Nansen Fr.** Éjen és jégen át. I. Rövidítve fordította dr. *Brózik Károly*. [M. K. 77. sz.]
- Nansen Fr.** Éjen és jégen át. II. Rövidítve fordította dr. *Brózik Károly*. [M. K. 78. sz.]
- Petőfi Sándor.** Elbeszélések és hírlapi cikkek. [M. K. 44. sz.]
- Uti rajzok. I. Uti jegyzetek. — II. Uti képek Kerényihez. [M. K. 14. sz.]
- Petőfiné Szendrey Julia.** Naplója és levelei Térey Marihoz. Jókai Mór előszavával. [M. K. 49. sz.]
- Plutarchos.** Perikles. Ford. *Kacs Kovács K.* [M. K. 78.]
- Poe, Edgar Allen.** Rejtelmes történetek. Ford. *Tolnai Vilmos*. [M. K. 45. sz.]
- Potter Paul M.** Trilby. Színmű 4 felv. *Georges du Maurier* után. Ford. *Fái J. Béla* [M. K. 9 sz.]
- Rovetta Gerolamo.** A becs-
- telenek. Az olasz állami díjjal jutalmazott színmű 3 felv. Ford. *Radó A.* [M. K. 18. sz.]
- Salagub gr.** A medve. Oroszból ford. *Ambrozovics D.* [M. K. 55. sz.]
- Sardou és Najac.** Váljunk el. Vigjáték 3 felv. Ford. *Fái J. Béla*. [M. K. 25. sz.]
- Schiller.** A messinai menyasszony. Tragoedia chorusokkal. Ford. *Váradai Antal*. [M. K. 43. sz.]
- Shakspeare.** A szentivánéji álom. Ford. *Arany János* [Isk. kiad.] [M. K. 20—21. Kettős sz.]
- Sipulusz. (Rákosi Viktor).** Humoreszkek. [M. K. 6. sz.]
- Szabolcska Mihály.** Versek. [M. K. 34. sz.]
- Szalárdi János** siralmas krónikája. Kiad. *Angyal D.* [M. K. 68. sz.]
- Szomaházy István.** Légyott hármásban és egyéb történetek. [M. K. 16. sz.]
- Tennyson, Arden Enoch.** Költői elbesz. Ford. *Lőrinczi Lehr Zs.* [M. K. 50. sz.]
- Tóth Kálmán.** A király házassága. Vigj. 3 felvonásban [M. K. 38. sz.]
- Turgenyev.** Az ötödik kerék. Elbesz. Ford. *Szabóné Nogáll Janka*. [M. K. 35. sz.]
- Vértesi Arnold.** Kisvárosi történetek. [M. K. 40.]
- Yke Charles.** Ujjászületés. Dr. Benary Leonárd hátrahagyott írásaiból. Amerikai regény. [M. K. 62. sz.]
- Zrinyi Miklós.** Szíregi veszelem. [Kivonat]. *Bánóczi J.* bevezetésével. [M. K. 8. sz.]

BEDREGENI EGYETEMI KÖNYVTÁR

Lelt.

